

Algemeen Tweemaandelijks Tijdschrift
voor Volkskunde

Orgaan van de Koninklijke Bond van
de Oostvlaamse Volkskundigen en van
de Dienst voor Volkskundige Opzoekinge

UITGAVEN VAN DE BOND

Verkrijgbaar op het sekretariaat, Oscar de Gruyterstraat 36, Gent en op de bibliotheek : Kraanlei 41, Gent.

1. **Oostvlaamsche Zanten**, nog voorradig tot zolang de voorraad strekt : 15^e, 19^e jg., 21^e tot en met 31^e jg., 33^e tot en met 39^e jg. tegen 100 F per jaargang; jg. 1 (1926) en jg. 32 (1957) zijn gedeeltelijk in fotokopie beschikbaar tegen 100 F per jaargang alleen voor afnemers van ten minste 10 jaargangen; van de andere jgg. nog enkele losse nummers tegen 30 F per nummer.
2. **Jaarboek 1945 (jg. 20) van de Bond der Oostvlaamsche Folkloristen**. Prijs : 150 F (leden 100 F).
3. **Inhoudstafel op Oostvlaamsche Zanten (Jg. I-Jg. XXV)**, door F. VAN ES. Prijs : 50 F (leden 30 F). **Idem II (Jg. XXVI-Jg. XXXV)**, door F. VAN ES. Prijs : 40 F (leden 25 F).
4. **Geïllustreerd Feestnummer (lustrumnr)**. Prijs : 25 F (leden 15 F).
5. **Survivances du Passé**, door A. MARINUS (8 p.). Prijs : 12 F (leden 8 F).
6. **Kinderspelen en Liedjes uit het Land van Dendermonde**, door Mw L. BATAILLE-HIEL. Prijs : 80 F (leden 50 F).
7. **Zur Entwicklungsgeschichte des Bauernhauses mit durchgezapften Ankerbalken**, door J. SCHEPERS (10 p.). Prijs : 15 F (leden 10 F).
8. **Register op Gabr. Celis: Volkskundige Kalender voor het Vlaamsche Land**, door Prof. F. M. OLBRECHTS. Prijs : 20 F (leden 12 F).
9. **Bijdrage tot de volkskunde van Moerzeke**, door J. LAUREYS (50 p.). Prijs : 50 F (leden 32 F).
10. **2^e Lustrumnummer 1930-1935**. Prijs : 40 F (leden 24 F).
11. **Dit is die Excellente Kronyke van de Brahmisten**, (over het Teerlingspel), door Emile ANDELHOF. Prijs : 25 F (leden 15 F).
12. **De Groei en de Bloei van de Arteveldefiguur in de Vlaamsche Volksziel**, door Advokaat Jos. VERMEULEN. Prijs : 80 F (leden 50 F).
13. **WaaSch Sagenboek**, door F. VAN ES. Prijs : 100 F (leden 60 F).
14. **Het Curieus en Vermakelijk Namenboek**, door Em. ANDELHOF. Prijs : 25 F (leden 15 F).
15. **Folklore en Onderwijs**, door L. HOSTE. Prijs : 12 F (leden 8 F).
16. **August Hendrickx, Vlaams Toneelschrijver herdacht met Bloemlezing uit zijn werken**, door Fr. DE COSTER. Prijs : 25 F (leden 15 F).
17. **Pastoor Constant Duvillers, Folklorist en folkloristische Figuur**, door F. VAN ES. Prijs : 25 F (leden 15 F).
18. **De Wetterse Reuzen**, door Lic. M. DAEM. Prijs : 25 F (leden 15 F).
19. **Sagen uit Noord-Oostvlaanderen**, door Dr. G. DE MEYER. Prijs : 25 F (leden 15 F).
20. **Een Teerlingspel in Gent**, door Lod. LIEVEVROUW-COOPMAN. Prijs : 25 F (leden 15 F).
21. **Spelen mijner Jeugd**, door L. LIEVEVROUW. Prijs : 60 F (leden 35 F).
22. **De Levende Folklore van het Gewest BALEGEM**, door M. BROECKHOVE. Prijs : 65 F (leden 40 F).
23. **Weerkundige Volkskalender voor het Vlaamse Land**, door M. BROECKHOVE. Prijs : 230 F (leden 140 F).
24. **Doods-, Begravenis- en Rouwgebruiken in het Arrondissement Dendermonde**, door J. PIETERS. Prijs : 90 F (leden 55 F).
25. **Het Volksleven van Wieze. 1900-1950**, door J. VAN HAVER. Prijs : 100 F (leden 60 F).
26. **De Gentse Bakkers. Bijdrage tot de Studie der Middeleeuwse Ambachten en Neringen**, door Marcel DAEM. Prijs : 35 F (leden 20 F).
27. **Het Hospies der Kinderen Alijn of Alynsgodshuis te Gent**, door E. LUYCKX-FONCKE (met talrijke ill.). Prijs : 40 F (leden 25 F).
28. **De Rivaliteit tussen Aalst en Dendermonde**, door H. VAN HESE. Prijs : 125 F (leden 80 F).
29. **Leerknappen in de kunstambachten te Gent tijdens de 14^e en 15^e eeuw**, door Marcel DAEM. Prijs : 35 F (leden 22 F).
30. **De folklore van de Hop in Vlaams-België, vroeger en nu**, door Cl. VANHOUCHE. Prijs : 160 F (leden 100 F).

Elk bedrag vooraf storten op postrekening nr. 969.46, Bond Oostvl. Volkskundigen, Gent. UITVERKOCHT zijn op dit ogenblik : **Herdenkingsalbum Alf. De Cock — Het Stroodekkersbedrijf** door Cl. Trefois — **Lodewijk De Vriese, Biobibliographische studie — De Plattegrondsvormen van z.g. « Frankische » Boerderijtypen en hun geografische Verspreiding in ons Land**, door Cl. Trefois — **De Draak van het Belfort van Gent in de Folklore**, door Cl. Trefois — **De Tinnepotgieterij te Gent**, door J. Boes — **Galerij van Gentsche Typen**, door E. Andelhof — **De Magie van het Poppenspel**, door F. Van Es en anderen — **Devotie tot de Heilige Donatus**, door M. Broeckhove — **Sint-Kristoffel. Legenden. Verering. Verspreiding**, door R. van der Linden.

Lidmaatschap Bond Oostvl. Volkskundigen. Jaarlijkse bijdrage gewoon lid : 100 F; familiekaart : 50 F per gezinslid; buitenland : 125 F; beschermend lid 250 F; steunend lid 500 F. **Abonnement op Oostvlaamsche Zanten** : voor niet-leden (bibl., instellingen, verenigingen, enz.) : 150 F per jaargang. P.R. 969.46 Bond Oostvl. Volkskundigen, Gent.

OOSTVLAAMSCHE ZANTEN

ALGEMEEN TWEEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT VOOR VOLKSKUNDE
 ORGAAN VAN DE KONINKLIJKE BOND DER OOSTVLAAMSE
 VOLKSKUNDIGEN & DIENST VOOR VOLKSKUNDIGE OPZOEKINGEN

Redaktie : Lic. Renaat van der Linden, Godveerdegemstraat, 15, Zottegem.

Redaktieleden : Julien Boes, Lic. Marcel Daem, Dr. René Haeseryn.

Sekretariaat van de Bond : Maurits Broeckhove, Osc. de Gruyterstr., 36, Gent.

Alle stortingen op postrekening : 969.46, Bond Oostvl. Volkskundigen, Gent.

INHOUD

G. DE KEERSMAEKER : Van twee Sint-Niklase spotgezegden	46
Idem : Een oude remedie tegen « 't Fleures »	50
P. DE KEYSER : Oostduitse Volkskunde	52
G. HENDRIX : Feestopschriften bij een solemnele intrede in 1793	56
L. GYSELINCK : Uit de wereld van de « Klopjes »	61
R. VAN DER LINDEN : Nieuwe Bedevaartvaantjes. Asse, Herzele, Kruishoutem, Nevele	64
Zoeken en Zanten	
Tweemaandelijks liedje. R. Vankenhove	68
Oproep tot alle Liederenzamelaars. R. V. & R. v. d. L.	70
St.-Martens-Latem. — Prijsverhoging der Barbiers in 1860. Fr. De Vos	70
Machelen. — Volksgerecht in Reklamblad 1965. R. v. d. L.	71
Nieuws over Chaffarkes. M. v. W.	71
Bondsnieuws	
Driekoningenfeest van de Bond. R. V.	72
Benamingen voor landbouwgereedschap. E. Eylembosch	74
Vragen van lezers	
Bacchusfeesten te St.-Lievens-Houtem. Wilde Vespers. R. v. d. L.	75
Boekbespreking	
Robert Wildhaber. Der « Déserteur ». Ein walliser Maler. Roseclaire Schüle. Was man sich heute noch vom Déserteur erzählt. R. v. d. L.	79
Claude Signolle. Le Folklore de la Provence. Renaat van der Linden	80
't Beertje. Volkskundige Almanak voor West-Vlaanderen. F. V. Es	81
DIENST VOOR VOLKSKUNDIGE OPZOEKINGEN	
R. VAN DER LINDEN & G. SIMONS : Vrolijke doodsbrieven vol gal en humor	82

Oostvlaamse Zanten wordt uitgegeven met steun van v.z.w. Noordstarfonds.

Van twee Sint-Niklase spotgezegden

1. Van de bus (beurs) gekleed.

Wordt te Sint-Niklaas spottenderwijs gezegd van of tot iemand die een kleet of mantel, broek of jasje aanheeft die te wijd zijn.

Eertijds bestond te Sint-Niklaas, lijk op vele plaatsen, het gebruik, dat ieder jaar een aantal arme communicanten door de geestelijkheid, daarin door liefdadige personen geholpen, kosteloos werd gekleed.

Het gebeurde meer dat de klederen niet al te best pasten en te lang of te breed uitvielen. Werden zij voorop in serie gemaakt, of werden zij op de spoedige groei van de kinderen berekend? Zij stonden in ieder geval niet zo fraai als de naar maat gesneden communiclederen van de kinderen uit de goeude stand.

Vandaar de uitdrukking die men te Sint-Niklaas nog courant uit de volksmond kan vernemen, sprekend over of tot iemand die er maar slodderig voorkomt: « *Hij (zij) is van de bus (beurs) gekleed!* »; « *Zeker van de bus (beurs) gekleed?* ».

2. Bij (Meneer) Schoupp' geweest ?

Smalende begroeting gericht tot iemand die voor het eerst met een stuk nieuwe kleren verschijnt. —

Hij moet wel een indrukwekkende en alleszins originele generositeit aan de dag hebben gelegd die goede « Meneer Schoupp! », om na Deken Hemelaer(1) en naast Pastoor De Meerleer(2), die

(1) Theodoor HEMELAER, geboren te Haasdonk, 3 oktober 1774, en overleden te Sint-Niklaas, 11 februari 1842, waar hij van 1817 tot 1826 onderpastoor was op « de Oude parochie », d.i. de Sint-Niklaasparochie, toen nog de enige parochie van de stad, om vervolgens tot zijn dood pastoor te zijn van dezelfde parochie en tevens deken van Waasland. Zijn vrijgevigheid was spreekwoordelijk en menig stichtelijk verhaal daaromtrent is onder het volk bewaard gebleven.

Baziel De Looze lithografieerde hem op zijn doodsbed.

Het Stadsbestuur schonk zijn naam aan een der straten van de stad.

Het volk vereerde hem als een heilige.

Begraven te Sint-Niklaas op « het oud kerkhof » (Vijfstraten), werd zijn stoffelijk overschot bij de afschaffing van deze begraafplaats naar het nieuwe kerkhof op Teréken overgebracht. Zijn graf, het eerste links van de ingang, was tot deze laatste jaren toe nog steeds een voorwerp van verering, waarop mensen in nood kwamen bidden en kaarsen branden, en genezenen hun krukken achterlieten.

(2) Petrus DE MEERLEER, geboren te Erpe, 8 september 1830, en overleden te Sint-Niklaas, 20 september 1912. Was aldaar onderpastoor op « de nieuwe parochie » (O.-L.-Vrouw van Bijstand) van 1857 tot 1873, en bestuurde er sedertdien dezelfde parochie als pastoor. Om zijn grote verdiensten werd hij in 1908 tot erekanunnik van Sint-Baafs te Gent benoemd.

Zijn sociale zin en priesterlijke milddadigheid betoonde hij voornamelijk door de oprichting van verenigingen en instellingen welke het geestelijk en lichamelijk welzijn van « de arme werkmán » op het oog hadden. Hij stichtte o.m. de destijds beroemde « Apostelhuizen » op de volkswijk

twee reuzen van priesterlijke naastenliefde uit de arme Sint-Niklase tijd, als onderpastoor op « de nieuwe parochie », zo zeer het gemoed en de verbeelding van de bevolking getroffen te hebben, dat zijn naam te Sint-Niklaas, als het symbool van de gulle vrijgevigheid in de volksmond is blijven voortleven.

Over zijn persoon en zijn leven is weinig bekend gebleven. Die hem gekend hebben zijn dood, en de officiële registers en overlijdensberichten geven weinig meer dan kleurloze data en gestereotypeerde lofprijzingen te lezen.

Uit de naamregisters op het Bisdom Gent vernemen wij, dat *Jean-Baptiste, Amedée SCHOUPPE* werd geboren te Denderhoutem, op 11 oktober 1852, te Gent in de Sint-Baafskathedraal op 10 mei 1876 werd priester gewijd en, na vier jaar onderpastorschap te Zaffelare, 13 april 1880, te Sint-Niklaas op « de nieuwe kerk »(3) tot onderpastoor werd benoemd. Vijftien jaar werkt hij er onder de leiding van « Paster Meirleir » zaliger, om ziek en voortijdig versleten, stil en vergeten, als pastoor te Leupegem — Oude-naarde op 46-jarige leeftijd te eindigen (18-3-1895, † 15-2-1898).

De naamloze necroloog in « De Godsdienstige Week van Vlaanderen »(4) heeft hem slecht gekend en blijkbaar alleen in de laatste jaren van zijn leven. Van Schouppes glorietijd te Sint-Niklaas had hij nooit gehoord. Hij vertelt, in de geijkte taal van die tijd, algemeenheden die men van iedere goede parochieherder kan getuigen : dat hij « zich steeds onderscheidde door zijne stichtende godsvrucht en zijne priesterlijke voorzichtigheid ... », dat hij « algemeen bemind was door de parochianen ... », « en ook hoog geacht door zijne medebroeders die in hem bij netelachtige (sic) omstandigheden eenen wijzen en geleerden raadsman vonden ... »; dat hij « de geestelijke studiën ter herte nam ... », en « met grote zorg en vlijt van den eersten dag tot het laatste uur, voor het onderwijs en de leiding der hem toevertrouwde gelovigen gearbeid heeft ».

Buiten dat en een paar biezonderheden : zijn publikatie van de « Vlaamsche Lade » (de titel van het boek wordt niet eens met

---

« Het Moleken », tweemaal twaalf huizekens, waar bejaarde paren hun oude dag samen in vrede konden slijten, gevoed en verzorgd door toegewijde kloosterzusters.

Maar zijn popu airste werk, het werk waardoor hij in de herinnering van de Sint-Niklazenaren zal blijven voortleven, was het plaatsen van een reusachtig, verguld, bronzen Mariabeeld op de toren van zijn kerk (25 mei 1896). Een feestcantate, door bekende Sint-Niklase kunstenaars gedicht en getoonzet (Scheiris-Van Vlemmeren), werd bij deze gelegenheid door een koor van meer dan 900 zangers uitgevoerd. Maar het volk dichtte en zong zijn eigen gelegenheids iedje, waarin de politieke strijd van die dagen nog naklinkt, en dat u iedere Sint-Niklazenaar nog zingen zal :

Al is Pastoor Meirleir zo dik en zo vet,
Toch heeft hij Ons-Lievrouw op den toren gezet!
En 't zalder de iberalen niet gaan,

As zij Ons-Lievrouw op den toren zien staan!

Ook zijn nagedachtenis werd door het Stadsbestuur geëerd, door zijn naam aan een straat te schenken.

(3) = de kerk van de « nieuwe parochie », d.i. van de parochie O.-L.-Vrouw van Bijstand, in tegenstelling met « d'ou' kerk », de kerk van « de oude parochie » of Sint-Niklaasparochie.

(4) *De Godsdienstige Week van Vlaanderen*, 30e jg., 18 febr. 1898, blz. 336.

juistheid geciteerd)(5) en zijn jarenlange lijden en ziekelijkheid gedurende dewelke hij nog eens iedereen wist te stichten door zijne nederige onderwerping aan de wil Gods en door de opgeruimdheid van gemoed waarmede hij kwelling en tegenspoed uit Gods hand ontving», weet hij niets meer over de overledene mee te delen.

Wij zullen niet ver van de waarheid af zijn, wanneer wij in de schrijver van dit nietszeggend bericht de deken van het distrikt Oudenaarde menen te moeten herkennen. Naar oud gebruik is het immers de deken die op de uitvaart der pastoors van zijn gebied de lijkrede uitspreekt; de deken van Oudenaarde was dan ook de aangewezen man, om door de redacteur van « De Godsdienstige Week » te worden aangeschreven voor een korte necrologie.

Zo begrijpen wij waarom de schrijver nauwelijks iets bepaalds over pastoor Schouppe wist te vertellen, die pas drie jaar geleden, uit het verre Waasland naar het Oudenaardse was overgewaaid, zo ziek, zo t' eindanaf, dat geen enkel geschrift van hem, ja geen enkele inschrijving van zijn hand in de kerkregisters te Leupegem is bewaard gebleven.

Toch zullen zij die tussen de lijnen van een onpersoonlijk bericht weten te lezen, nog een verre glimp hebben opgevangen van wat « Meneer Schouppe » in zijn goede Sint-Niklase tijd moet zijn geweest. Wij raden er de rusteloze werker, die zich gedurende vijftien jaar voor de arme arbeidersbevolking afsloofde tot hij er bij viel, en ziek en uitgeput, vóór de normale leeftijd als pastoor naar het kleine Leupegem werd overgeplaatst, om er te rusten en herop te knappen ? — neen, helaas, om er in lijden en vergetelheid weg te kwijnen en te sterven.

Wij leren er hem ook kennen als de samensteller van de « Vlaamsche Lade ». Uit dit boek rijst hij voor ons op als de wakere volkspredikant, die zijn mensen toesprak met kennis van zaken, in een taal zo eenvoudig en zuiver, dat zij na zeventig jaar nauwelijks verouderd aandoet, op een wijze die de leraars in de

---

(5) De Vlaamsche Lade, juister **Lade van den Vlaamschen Predikant, Sint-Niklaas, A. Kockelberge-De Raadt, 1893, 670 blz.** Een alfabetisch gerangschikt repertorium van al wat, naar het oordeel van de schrijver, voor een predikant kan dienstig zijn bij het opstellen van zijn sermoenen: theologische nota's, zedekundige verhalen, citaten uit de H. schrift en gebeurtenissen uit de levens der heiligen, plannen voor sermoenen, dit alles deels samengelezen, deels door de schrijver zelf opgesteld. Ook door hem uitgewerkte sermoenen, en niet minder dan drie volledige reeksen vastenpreken.

Repertoria van die aard telt de 19e eeuw bij de vleet, voornamelijk in de Franse taal. Maar in tegenstelling met deze, treft het, hoe onderpastoor Schouppe zich heeft weten los te werken uit de greep der grote Franse kanselredenaars uit de 17e en 18e eeuw. Bossuet en Bourdaloue, Bonnardel en Père l'Aveugle vinden geen gratie meer in zijn ogen. Wat hij te zeggen heeft, zegt hij zelf, met eigen woorden, op eenvoudige Vlaamse wijze. Toch is hij geen losprater. Hij heeft zijn stof zorgvuldig bestudeerd; de moeilijkheden is hij niet uit de weg gegaan. Als trouwe leerling van vereerde leermeesters, haalt hij meer dan eens het woord van zijn oud seminarieprofessors aan.

Het is werkelijk een lade vol, de vruchtbare oogst van jarenlange vlijtige studie en vrome meditatie.

homiletiek nog steeds geestdriftig aanprijzen : in de éne hand de bijbel, in de andere het dagblad.

Maar wat geen naamregisters vermelden, wat geen lijkredenaar heeft vermoed, wat zelfs geen zelfgeschreven boek te lezen geeft, heeft de dankbare volksmond voor het nageslacht bewaard, in een levend spotgezegde en in een veelkleurig verhaal dat er de verklaring van geeft : het beeld van een vrolijke, originele parochiepriester, met een groot mild hart, in een tijd dat de volksmens in zo 'n diepe armoe en ellende verzonken lag.

*
*   *

Meneer Schouppe, zo verhalen nog altijd de Sint-Niklazenaren als zij onder elkaar gezeten zijn, was een man uit de duizend, een hart van het zuiverste koekebrood. Hij gaf alles weg, wat maar in zijn handen kwam. Maar hij gaf het weg op zijn manier. Als hij weer eens een van zijn rare streken had uitgehaald, kon hij er zitten om lachen, dat de tranen van zijn kinnetje liepen.

Omdat hij nu eenmaal voor een geveer bekend stond, had hij natuurlijk een uitgebreide kalandizie.

Het was die keer een harde winter; het vroom dat 't kraakte, en de wevers zaten te verstijven naast hun getouw, want werk was er niet.

— Meneer Schoupp', hedde mij gee' paar blokken (kloefen) ?

— Ja 'k, zei Meneer Schoupp', hier hedde 'nen bon en haalt er u e' paar. Maar toekomstige zondag moette z' aanhên, als ge naar d'halv'achtmis komt !

En Pier kwam om een paar, en Paal kwam om een paar; op de duur waren ze met een heel regiment die van Meneer Schoupp' een paar kloefen hadden gekregen op conditie er de volgende zondag mee in de halfachtmis te zijn.

En wat peisde dat er die zondag in d'halfachtmis gebeurde ?

Geheel de kerk zal vol mannen en vrouwen met nieuwe witte blokken aan.

Eerst hadden zij daar nog zo geen erg in. Maar weldra begonnen ze naar malkanders voeten te kijken, en dan naar malkaars gezicht, en toen schoot geheel de kerk in een onbedaarlijke lach !

En als de mis uit was, was me dat aan 't portaal een gerammel en gegiechel, en een geschuur en geklets met al die kloppers !

't Was een vragen van hier en een roepen van ginder :

— Zeg, hedde gij ook bij (Meneer) Schoupp' geweest ?

Sedertdien zegt men te Sint-Niklaas aan iemand die met een nieuw stuk dingen voor de dag komt, om er mee te spotten :

— Zeg maat, hedde bij (Meneer) Schoupp' geweest dan ?

Hoe populair deze onderpastoor en zijn zonderlinge vrijgevigheid te Sint-Niklaas zijn geweest, blijkt nog uit het feit, dat jaren nadien, toen Schouppe lang reeds vertrokken en begraven was,

op de Sint-Niklase winterfoor in het marionettenkraam een spelleke werd vertoond, waarin Meneer Schouppe optrad met als tegenspeler een bedelaar die hem om een nieuwe broek vroeg. Het rijmke waarin de bedelvraag was ingekleed zal ieder Sint-Niklazenaar u nog met voldoening herhalen :

« Meneer Schoupp',
« de hond heeft mij gebeten van achter in mijne poep ! »

Georges DE KEERSMAEKER.

Een oude remedie tegen «'t Fleures».

In het dagboek van ontvangsten en uitgaven van de « Aalmoezenie » van de Sint-Baafsabdij te Gent, 1523-1552(1), komt de aantekening voor van een remedie en de beschrijving van een behandeling tegen de pleuris, een stukje geneeskundige folklore uit die langvervlogen tijd. De bladzijden van het handschrift zijn niet genummerd. Maar het recept bevindt zich achteraan de lijst van ontvangsten en uitgaven van het jaar 1523 en onmiddellijk vóór die van het jaar 1524. Met een beetje verbeelding kunnen wij ons voorstellen hoe het daar op die plaats is terecht gekomen.

Wij bevinden ons in het putje van de winter 1523-1524. Het zal nog wel een van die « echte » winters geweest zijn uit de goede oude tijd. Kerstdag is reeds voorbij. Nieuwjaarse zoete ligt voor de deur.

De brave pater cellier die in de Sint-Baafsabdij ook gelast is met de bedéling van de mondkost aan de armen, stelt die dag vast dat een van zijn trouwe klanten aan de kloosterpoort op het appel ontbreekt. Vruchteloos kijkt hij de straat in, bevraagt zich dan bij de medebroeders van het armengild, en verneemt wat er aan de hand is. De dompelaar is gister nog door dat hondenweer op bedeltocht geweest — wat wilt ge :onger hebben, en een sukkelaar zijn — en is op straat gevallen. Een tijd lang is hij in de sneeuw blijven liggen, tot men hem vond. Een paar compassieuze mensen hebben hem naar huis gebracht. Nu ligt hij thuis met een pleuris te bed.

Het medelijdend hart van pater cellier gaat bij dit relaas aan 't kloppen. Het is een tragisch geval. Hier moet ingegrepen worden. Maar wat te doen ?

Met zijn dagboek onder de arm sloft hij naar het ziekenhuis, de broeder-verpleger ondervragen.

---

(1) Rijksarchief Gent, Fond Sint-Baafs, afd. III, Bisdóm III, 1, D. Aalmoezenie, Sint-Baaf abdij, nr. K. 515. Dagboek der ontvangsten en uitgaven 1523-1552.

— Wat in zulk geval dient gevaren? En de zieken-broeder dreunt zijn les op. De beschrijving niet alleen van de remedie, maar van heel de behandeling draait hij erdoor.

— Wacht even, broertje, onderbreekt hem de cellier, laat mij opschrijven! Maar hij heeft geen blaadje papier bij zich. Dan maar in zijn dagboek ...

En zo kwam deze oude remedie onder de rekeningen van het klooster, en te langen laatste in onze handen terecht.

Is zij probaat? De mannen van de wetenschap mogen het ons zeggen. Maar eigenaardig is zij genoeg, om als een voorbeeld van een oude volksremedie en -behandeling tegen « het fleures » in O. Z. een plaatsje te vinden.

Hier volgt dan de tekst.

Remedie opt pleures[se]

Neempt een hantvul papecruit (2) een hantvul steencruit (3) ende set dit met petauwe (4) een vierendeel op een pinte ende dan giet dat cruit duer eenen douc ende neemt een pampierken ende doeghet beernen (5) ende steect dat inden zelve wyn ofte dranc ende laet d[at] beernen al blou (6) ende geeft daer af den zieken een half croesken bloet lou (7) met brootsuker.

ende dan eenpaerlic (8) stryken op de zelve zyde tbeen nederwaert

ende useren (9) conserve van rozynen die men maect inde appoteke.

Georges De Keersmaeker.

---

(2) E. VERWIJS en J. VERDAM, *Middelnederlandsch Woordenboek*, VIe dl., het woord: « Papencruut ». Dens Leonis, wilde cichorei (Herb. c. 263), paardenbloem, kankerbloem (Dodon. 993).

Papenkruid op wijn moet een vanouds bekende volksremedie geweest zijn. Verwijs-Verdam citeren uit het Hs. Serrure 60: « Die beziect es, doet hem drinken wine, tsop van griseconten, van bornagen, van papencrude, van consouden, in den mey waert best ».

(3) De naam is nog in gebruik. *Barbarea vulgaris*, Barbarakruid, winterkers.

(4) Petauwe = zoete witte wijn uit Poitou. — Zie E. VERWIJS en J. VERDAM, o. cit., VIe dl., het woord: « Petauwe ».

(5) Beernen = bernen, branden.

(6) Al blou = geheel blauw.

(7) Lou = lauw.

(8) Eenpaerlic = gelijkmatig.

(9) Useren, lat. *uti* (Kil.), gebruiken (trans.), gebruik maken van (intrans.).

Oostduitse Volkskunde

Naar aanleiding van het verschijnen van het Zevende Deel in de Reeks: **Jahrbücher für Volkskunde der Heimatvertriebenen, thans Jahrbuch für Ostdeutsche Volkskunde.** Elwert Verlag. MARBURG.

Tussen de jaren 1955-1961 zijn zes delen van de « Jahrbücher für Volkskunde der Heimatvertriebenen » door een commissie van ontheemden binnen het « Verband der Vereine für Volkskunde » in het licht gestuurd. Zij vormen op het ogenblik een indrukwekkende reeks met tal van interessante volkskundige en sociologische bijdragen, die de aandacht van volkskundigen, filologen, psychologen, historici en sociologen dubbel en dwars verdienen. Met het zevende deel (1962-63), dat thans is verschenen, wordt de reeks voortgezet, doch door de gewijzigde omstandigheden onder een nieuwe benaming. Voortaan heet het jaarboek: *Jahrbuch für Ostdeutsche Volkskunde*. Immers na een verloop van twintig jaar, één generatie, hebben de omstandigheden, waarin de ontheemden verkeerden in hun nieuwe heimat sedert hun verdrijving uit hun oorspronkelijke heimat, zich grondig gewijzigd. Ze werden als het ware door hun nieuwe omgeving opgeslorpt, zodat de volkskundige en sociologische functies, die met de verdrijving samenhangen, geleidelijk van hun gewicht hebben verloren. De belangstelling voor de landen van herkomst blijft echter bestaan, zodat de naamsverwisseling gerechtvaardigd lijkt, met dien verstande dat Oostduits zeer ruim wordt opgevat en eigenlijk Oost- en Zuid-Europa omvat. Trouwens in 1959 heeft de ook in ons land bekende Prof. Dr. Künzig zijn « Zentralstelle » in Freiburg reeds omgedoopt in *Kommission für ostdeutsche Volkskunde* en de Commissie van ontheemden zal voortaan de naam voeren van *Kommission für ostdeutsche Volkskunde*. De uitgeverij van Otto Müller te Salzburg werd eveneens vervangen door de « Elwert-Verlag » te Marburg-Lahn. Aan formaat, uitzicht en druk van het jaarboek werd gelukkig niets veranderd. Leider van de onderneming blijft ALFONS PERLICK, die het Oostduits Volkskunde-archief te Nordrhein-Westfalen verzorgt.

De inhoud van dit zevende deel bestaat uit drie delen: 1° zelfstandige bijdragen, 2° overzichten van verzamelingen, 3° bibliografische overzichten.

De zelfstandige bijdragen zijn zeer verscheiden, ze behelzen zowel stoffelijke als geestelijke volkskundige themata. Zo onderzoekt als eerste HERBERT SCHWEDT de groepsvorming van de ontheemden in grootstadcomplexen, i.c. Stuttgart. De verschillende ontwikkeling van nieuwe nederzettingen aan de periferie van de grootstad, zoals Rotweg, Giebel en Büsnan, grotendeels bevolkt door ontheemden, wordt door onderzoek ter plaatse gevolgd en verklaard. Het resultaat van de studie beklijft in de vaststelling,

dat tot het samenleven van mensen, wat niet hetzelfde is als naast elkaar leven, menselijke ruimten behoren, die voor hen, bij uitzondering door hen, worden geschapen. Overzichtelijkheid en orde zijn voorwaarden voor zulke ruimten, die aan sociale en culturele noodwendigheden dienen te beantwoorden. De groepsvorming van ontheemden wordt vanzelfsprekend in de eerste generatie beheerst door het heimwee en de volkskundige gebruiken van het land van herkomst, maar vlugge integratie door onderlinge verstandhouding en economische gelijkstelling is niet het minst door de opvoeding der kinderen in school- en kerkverband en door de sportbeoefening der jongelieden en der volwassenen, in weerwil van provincialistische vooroordelen, in de tweede generatie, zeker niet uitgesloten.

Een tweede zelfstandige bijdrage is die van HANS PETER ALTHAUS over *Landsknechtsprache und Rotwelsch* (Bargoens) *in Schlesien*. Deze studie heeft weliswaar niets te maken met de huidige ontheemden, tenzij retrospectief met de ontheemden uit Silezië, die wellicht belangstellen in de geheimtaal en dieventaal (Gauersprache) van de 17e eeuw in Silezië. Het betreft het « Bargoens » van de « Teutsche Ordonantz », een gedicht van Wencel Scherffer, waaruit blijkt dat de soldaten- of landsknechtentaal zo goed als synoniem is met het bargoens van het door heel West-Europa landlopende volkje. De bronnen van deze geheimtaal zijn Jiddische, Latijnse, Zigeuner, Romaanse en Nederlandse woorden. Hans Peter Althaus heeft een voor filologen belangwekkende woordenlijst aan zijn bijdrage toegevoegd.

OTTO HEIKE heeft het over de afkomst en de taal van de Duitsers te Lodz in Polen. De eerste Duitse inwijkelingen waren lijnwaadwevers uit Grünberg in Silezië. Ze kwamen zich in 1823 te Lodz vestigen op uitnodiging van de regering van Warschau. Naderhand lieten zich nieuwe Duitse inwijkelingen, hoofdzakelijk katoenwevers, uit andere gewesten van Duitsland te Lodz neer. In 1832 waren ze reeds ten getale van 913, voor de helft Sileziërs. In bepaalde wijken vervielen de Polen tot een minderheid, van de toenmaals 4717 inwoners waren er 3491 Duitsers (74 %). De ingeweken Duitsers spraken verschillende Duitse dialecten, toch bleef het Slesisch gedurende meer dan een eeuw domineren. Natuurlijk werden tal van Poolse en Russische woorden (de ambtelijke en militaire taal was immers Russisch) in het Lodzer Duits opgenomen. Sedert de eerste wereldoorlog was de kwaliteit van het Duits door de Duitse gymnasia en de Duitse privéscholen zeer verbeterd. Tussen de twee wereldoorlogen verschenen te Lodz drie Duitse dagbladen en verschillende week- en maandbladen in die taal voor de 70.000 Duitstalige inwoners van die Poolse stad. De volledige verpooling van het onderwijs heeft daaraan een einde gemaakt, alsook aan de 80 Duitse verenigingen en organisaties in die Poolse industriestad.

Een niet minder boeiende bijdrage, althans voor naamkundigen, is de verzameling spotnamen (Spitznamen) van twee landelijke gemeenten in de omgeving van Budapest : Pesthidegkut en Solymár. Gedurende de eerste helft van de 18e eeuw streken aldaar Duitse

boeren neer. EUGEN BONOMI deelt twee lijsten mee van spotnamen, één voor elke gemeente. Het zijn eigenlijk bij- of lapnamen, soms vleinamen, van personen, die hun Duitse familienaam hebben bewaard : Bauer, Gutmayer, Kellner, Kretz, Moser, Müllner, Thalwieser, enz. Op te merken valt dat de bijnaam soms ontleend is aan de familienaam van de vrouw, zo is Kleine Franzi niet de kleine Franz, maar Franz Kleiner naar de naam van zijn moeder. Meestal is de bijnaam ontsproten aan het ambacht of beroep : Tischle (Tischler), Schueste (Schuster), Schmiid (Schmied), of is de bijnaam een vleinaam : Matl (Martin), Hanus (Hans), Pauli (Paul), Sepp (Josef), Joschka (hong. Josef), enz. Alleen de nauwkeurige kennis van de familieomstandigheden en van de plaatselijke toestanden kon hier uitkomst bieden. Navraag bij ontheemden uit Solymår bracht volgens Bonomi weinig bevredigend uitsluitel.

KARL HORAK bracht negenenveertig dodenliederen (Totenklagen) met de melodieën uit Gaidel (een Duits taaleiland in Slovakije) samen. Deze liederen werden door de vrouwelijke verwanten en de geburen van de aflijvige in koor gezongen na de gebeden 's avonds in het sterfhuis, na het kisten, en 's anderdaags bij het opstappen in de lijkstoet en ten slotte bij het sluiten van het graf. Ook na afloop van de inzegening in de kerk heft de cantor een populair dodenlied aan, dat door de deelnemers aan de lijkdienst meegezongen wordt. Deze liederen zijn wat hun genre betreft afscheidslieder en in den aard van « *Ach, was ist doch unser Leben* » of « *O Welt, ich muss dich lassen* ». Op het kerkhof weerklinkt dan ten slotte : « *Fahr hin, o Seel', zu deinem Gott* ». De dodenliederen van het Duits taaleiland Kremnitz-Proben kunnen in twee groepen worden ingedeeld : deze van de 17e en 18e eeuw, die terug te vinden zijn in de oude gedrukte zang- en liederboeken. Daaronder zijn protestantse liederen uit de hervormingstijd, die mondeling de Contrareformatie hebben overleefd en door katholieken worden gezongen. De tweede groep bestaat uit liederen, die voor een bijzondere gelegenheid werden gedicht door een dorpspoët of door de cantor.

De volgende bijdrage is de voortzetting van de geschiedenis der verenigingen van Oostpruisen in Nordrhein-Westfalen (2e deel). De jaarboeken van 1958 (voor de verenigingen van Schlesien) en 1961 gaven reeds dergelijke overzichten van heimatgetrouwe bonden in de verschillende steden van West-Duitsland. De Burgachivaris van Altena, Dr. FRANZ KRINS, is er de verdienstelijke en goed-geïnformeerde historicus van.

In het Duitse Noordoosten, in de ommelanden van Danzig, werd tot in de jaren 1930 een volksdracht onderhouden, nl. op de Elbinger Höhe, te Trunz, Maibaum en Pomehrendorf. De originele volksdrachten werden toen samengebracht in het Elbinger museum, dat door de oorlog werd verwoest. Met oneindige zorg werd die typische volksdracht door beschrijving en tekeningen opnieuw opgebouwd door Prof. Dr. ERHARD RIEMANN, bijgestaan door de schilder en graficus ADOLF MÖLLER uit Kiel.

Tenslotte breekt JOZEF LANZ een lans voor het Sudetenland als gelijkwaardige kribbe-provincie onder de klassieke Duitse kribbe-provincies van Tirol, Zwitserland, Zwaben, Baden, Steiermark, Neder-Oostenrijk en die van het buitenland in Italië, Frankrijk (Provence), Spanje en Portugal. Hij toont o.i. overtuigend aan dat ware kunstenaars vanaf de 17e eeuw zowel kleikribben, porseleinkribben als brood- en deegkribben met talrijke kunstige gipsfiguren hebben weten tot stand te brengen, wat dan blijkt uit de zeer verzorgde illustratie van Sudetenlandse kribben en een geografische kaart voor de verspreiding, dat deze lezenswaardige bijdrage afsluit.

Het 2e deel van het Jahrbuch is niet minder interessant dan het 1e deel met de zelfstandige bijdragen. We krijgen hier immers van de inmiddels overleden ARTHUR ZOBEL een vrij volledig overzicht van de bestaande veldnamen (Flurnamen, FLN), verzamelingen en archieven in West- en Oost-Duitsland, een enige verzamelingen en archieven in West- en Oost-Duitsland, een enige « Fundgrube » voor onze zo talrijke Vlaamse toponymisten en onomastici. Is de zetelplaats van het « Centre international d'Onomastique » niet het vermaarde Instituut voor Naamkunde te Leuven van onze collega en vriend Prof. emer. Dr. H. J. Van de Wijer? ALFONS PERLICK, de spil van de onderneming der « Jahrbücher », schenkt ons hier de voortzetting van het bibliografisch overzicht van de nieuwe aanwinsten van het Oostduits Volkskunde-archief te Nordrhein-Westfalen.

Tenslotte wordt het 3e deel geheel ingenomen door de bibliografie van de volkskunde van het Duitse taaleiland Gottschee in Zuid-Kärnten, waarvan de inwoners als slachtoffers van de tweede Wereldoorlog naar elders werden verdreven, gedeeltelijk naar Oostenrijk, gedeeltelijk naar West-Duitsland. De bibliografie van Maria Kundegraber is niet alleen een voorbeeld van uitvoering van een bibliografie voor een beperkt en vrijwel thans uitgestorven gebied, maar een model van indeling van een volkskunde gaande van de geschiedenis en de heemkunde van Gottschee over het huis en de bedrijvigheid binnen en buiten het huis, de volksdracht en de voeding, de zeden, de gebruiken, het spel, het volksgeloof en de volksgeneeskunde, naar de rechterlijke volkskunde, het volkskunde, het volkslied, de volksvertelling en de volkstaal.

Deze loffelijke onderneming van de « Jahrbücher für Ostdeutsche Volkskunde » uit de gedwongen en pijnlijke volksverhuizing van de laatste decennia ontstaan, verdient zeker de aandacht van alle volkskundigen waar ook ter wereld, niet alleen wegens de degelijkheid en de afwisseling van de daarin opgenomen bijdragen, maar ook wegens de nooit aflatende ijver en de taaie hardnekkigheid, waarmee deze na-oorlogse volkskundige onderneming door haar stichters, meestal zelf ontheemden, ondanks alles werd doorgezet.

P. DE KEYSER.

Enkele feestopschriften bij een solemnele intrede in 1793

Op 13 augustus 1793 's avonds kwam in Gent een estafette aan met « de aengenaeme tydinge, dat den zeer geleerden Heer Joannes Baptista Hellebaut, geboortig van deze stad, ten zelve dage 's morgens om acht uren was uytgeroepen tot primus der Universiteyt van Loven... » (1).

In 1511 was die eer te beurt gevallen aan Georgius De Becker, in 1677 aan Hubertus Raelius en in 1681 aan Judocus Goethals (2). Rekenen we Adrianus Poelman, die op 20 november 1686 ingehaald werd maar in Landegem geboren was, niet mee, dan was het honderdentwaalf jaar geleden, van 1681 tot 1793, dat een telg van de Arteveldestad primus van Leuven werd. Over J. B. Hellebaut die na zijn schitterende studies professor in de Fakulteit der Rechten van de Gentse Universiteit werd en in het stedelijke leven een vooraanstaande plaats innam (3), over de Blijde Inkomste van 25 augustus 1793, de « Prael-Treyne » die door de Gentse straten trok, de triomfbogen, toneelopvoeringen en bals te zijner ere en... over de Totale Bekostinghe van dit alles zouden we aan de hand van enkele achttiende- en negentiende-eeuwse dokumenten menige bijzonderheid kunnen meedelen. Nu alleen enkele feestopschriften (4), gedicht of gerijmeld voor Hellebauts triomfantelijke intocht. We ontlene ze aan de **Generaale Verzaemeling van alle de Jaer-Schriften, Verzen, etc./waer mede de Stad Gend heeft vercierd geweest op den 25. Augusti 1793.,/ter onthaelinge van den**

- (1) Aldus een bericht in de Gazette van Gend, nummer LXVI voor Donderdag den 15. Augusti 1793.
- (2) In zaal 28 van het Oudheidkundig Museum de Byloke te Gent, worden de zilveren lampetkom en bijhorende lampetkan bewaard, die de primus Goethals ten geschenke kreeg. Ze werden door de Gentse zilversmid Jacques Van Hoorebeeke vervaardigd en dragen volgende inskriptie : S.P.G.G. 6. kal : Decemb : 1.6.8.1. Doct : mum. Dom : um. ac Magist : Judocum Goethals Ganden : Principem in almâ Univers : Lovanien : hoc munere donavit.
Goethals was de laatste tien jaren van zijn leven aartsdiaken van het bisdom Gent. Hij overleed op 15 december 1742.
- (3) zie o.a. J. M. SCHRANT, Hulde aan de Nagedachtenis van wijlen den hooggeleerden Heere J. B. Hellebaut, Hoogleraar in de Regtsgeleerdheid aan de Hoogeschool van Gent, Gent 1819, 63 blz.; opgenomen in de Redevoeringen en Verhandelingen van J. M. Schrant, dl. I (Gent 1829) blz. 155-177. Verder : N. CORNELISSEN, Notice biographique et nécrologique, puisée et recueillie dans les souvenirs de quelques amis, et lue par —, in : Annales Beligiques des Sciences, Arts et Littératures, dl. IV (Gent 1819) blz. 317-335.
- (4) n.a.v. P. DE KEYSER, Opschriften bij feestelijkheden, Oostvl. Zanten, 39° jg. (1964) blz. 50-54. Enkele moderne opschriften, nl. uit de jaren 1955 en 1948, werden reeds in dit ts. meegedeeld, jg. 31 (1956) blz. 143 en jg. (1948) blz. 158. Een ouder opschrift op Frans Cardon, die in 1847 eerste was in de prijskamp voor architectuur, in de 23° jg. (1948) blz. 54. Een primusliedje in R. VANKENHOVE, Het volksleven in het straatlied, blz. 84.

zeer Geleerden Heer Joannes Baptista Hellebaut,/Als Primus der Philosophie in de vermaerde Universiteyt binnen Loven (5). De talrijke Latijnse opschriften en chronogrammen evenals de Nederlandse jaartalverzen hebben we, met uitzondering voor een viertal, niet uit dit drukseltje dat tegen de « prys van vier stuyvers » verkocht werd, overgeschreven. Aan de andere kant voegden we enkele in handschrift bewaarde opschriften eraan toe.

1. Den LUYster Van genD Is In DIIt kLeYn VaLCke straetJen geWonnen en gekWeekt (6).
2. VIVat 't VaLCke-straetJen DIe Jan baptIste zoo n'en WYzen prIMUs heeft VoortgebraCht.
3. 't Is in dit straetjen al te doen,
Men maekt hier Jongens van fatsoen,
Die zyn door hun zeer scherp verstand,
Geworden Primus van het Land.
4. Aen het Huys alwaer hy gebooren is :
Deës kleyn gebouw is wel ons agting waerd,
Al is 't van geen Porfir of Marmersteen geheven,
Dat groot vernuft wiens naem ons eerbied baerd,
Ontfing hier eerst het leven (7).
5. Hier is noch geld, noch goed, noch parchemin te vinden,
't Is nochtans in dit Huys, dat Hellebaut, myn vrienden,
Zoo deftig verstand,
Gekweekt is tot den trap van Primus van het Land.
6. Thien jaeren is het nu, en negen daer beneven
Dat onzen Primus wierd aen deze Stad gegeven,
In 't Valke-Straetjen was 't, jae, in dit zelve Huys,
Dat zyn verstandig hoofd, kroop uyt zyn M..d..s M..s (8).
7. In dit huys
elk uwer can het weten
heeft onzen primus
zynen eersten stront gescheten (9).
8. Op het huisje van de vroedvrouw :
hIer Woont beLLeken, (10)
z'hIeLp Den prIMUS UYT 't kappeLLeken (11).

(5) Universiteitsbibliotheek Gent, G 13638(30). De meeste opschriften komen ook voor in de Nieuwen Nederlandschen Encyclopédie ofte Verzaemeling der oude en hedendaegsche historien, konsten en wetenschappen, N° 17.

(6) Valckestraetje: een zijstraatje van de Veldstraat.

(7) met enkele onbelangrijke varianten ook in Hs. G 13638(34) 8r° Univ. Bib. Gent.

(8) Zo staat het in het drukseltje. De lezer kan, zo nodig aan de hand van Gents Woordenboek (GW) 895, Muis III : 1, de ontbrekende tweeklanken wel invullen.

(9) Hs G 13638(34) 7r° Univ. bib. Gent.

(10) belleken : vrouwennaam, diminutief van Isabella (GW 156).

(11) Lievevrouw-Coopman vermeldt dit versje onder Kapel(le) 2 (GW 614).

9. Regt over de Geboorte-Straet, uytkomende in de Veldstraete :
 In Deze bUURt ontfIng D'heer heLLebaUt het LeVen,
 Die tot haer LUYster hIer Is aLs I. VerheVen.
10. Aan de hoek van de Zonnestraat, onder de titel
Voor de Babelaers (12) en een afbeelding van een uil :
 Daer zyn'er met den praet,
 Die schynen veel te wezen;
 Maer even met de daed
 't Zyn Vogels als den dezen.
 Amen.
11. In de Veldstraat :
 Jan is een vieze knaep hy heeft-ze al bedrogen,
 Hy is tot op den trap van Primus toe gevlogen,
 Doch boven al het gonn' dat men tot Loven leerd
 Weet hy noch iet of wat 't welk zyn vernuftheyd eerd.
 Zegt dan wat dat hy weet ? Hij kend ook de Planeten,
 Hy kend des werelds loop, den gonnen der Cometen,
 En de Philosophie die kend hy heel na wensch.
 Wat weet hy dan noch meer ? De Regten van den Mensch (13).
12. Op de Anjuynleye
 Den Primus Hellebaut is binnen Gend geboren,
 Dat hoort men aen 't geschal des Beyaerts(14) van Stads Toren.
 De vreugden zyn zoo groot in onze Gendsche Stede
 Dat zelfs den zuygeling deeld van de blydschap mede.
 't Was mis ô Bruggeling als gy ons noemde bot (15)
 En Beyts (16) een Gisteling namt voor een Brugschen zot.
 Ziet nu, en staet en kykt bekende Brugsche zotten,
 En schuymt(17) nu op 't verstand van onze Gendsche botten(18)
 Bekend nu uwe schuld vermeten Brugsche schaeer,
 En wenscht maer veel geluks aen onze Gendtenaer.
13. Op de Langemunte
 Aensteekt deê's dag de vreugde vieren,
 Vlegt Kroon en Kranzen van Lauwrieren

-
- (12) Babelaers : hier in de betekenis van « ne Luikschen bab(b)elaer » : die veel babbelt en weinig of niets weet van hetgeen hij zegt (GW 122).
- (13) Zinspeling op de in 1789 door de Constituanten gestemde en in 1791 in de Franse Grondwet opgenomen Déclaration des droits de l'homme et du citoyen. Hellebaut zal na één jaar studie nog wel niet zo onderlegd geweest zijn als hier beweerd wordt.
- (14) in de Staet van het gone de Stad Gend te koste is geweest ter causen van den solemnele Intrede ende Feeste van den Geleerden Heer J. B. Hellebaut als Primus in de Universiteyt van Loven op den 25 Augusty 1793 (Univ. bib. Gent, G 19003/36) wordt als 15e post vermeld : Den beyaertspeelder L 5"19"0 en dit op een totaal bedrag van L 866"15"5"10.
- (15) bot : onbeleefd (GW 226). Hier en in de nummers 15, 20 en 21 sporen van de Gents-Brugse naijver.
- (16) Beyts, in Gistel geboren, later in Brugge gevestigd. Was in 1782 primus van Leuven en werd door Brugge ingehaald.
- (17) schuymt op : schuimen (GW 1258) = schuimbekken (van colère).
- (18) botten : botte (GW 229) : een onbeleefd man- of vrouwpersoon.

Voor hem op wien de Gensche Maegd
Met zoo veel regt haer roem opdraegd.
En gy, ô jonge Gendtenaeren!
Die dingt na soort-gelyke Kroon,
Zoo g'Hellebaut kont evenaeren,
Dan krygt g' op tyd den zelven loon.

14. Aen het groot Kanon (gezeyd) Dulle-Griete
Dat ik nu Dulle-Griet, op heden konde schieten,
Ik zoud' heel 't Nederland de maeren doen genieten,
Als dat d'heer Hellebaut nu Primus is erkent,
Tot vreugd der Borgery van onze Hoofd-Stad Gend.
15. Op den Pedestal van Karel den V. (op de Vrijdagmarkt)
Den Arend die ons eer en lof niet kan verzwynen,
Neemt weder zynen togt en gaet ten Hemel stygen,
Jupyn verwagt hem al voor gansch den Goden Dis,
Met zyne blyde Maer dat Jantjen Primus is.
Al hebben wy wat lang van agter uyt gebleven,
Wy hebben honderd op (19) en vaegen nu twee schreven;
Den Bruggeling (16) hiel hem met vijftig boven jan,
Maer sederd dien tyd hy niet met al meer kan.
Den Bruggeling was laest zoo spoedig en zoo ras,
Met zynen Primus Beyts en die van Gistel was; (16)
Maer onzen Hellebaut en Primus uytverkoren,
Is hier te Gend gedoopt, gewonnen en geboren.
Gelyk den Adelaer 't Gevogelt vliegt te boven,
Moeten wy Hellebaut voor alle ander loven:
Gelyk de gulde Zon hem niet kan wederstaen,
kan gansch ons Nederland hem niet te boven gaen.
16. Aen het Donkerstraetjen, uytkomende op de Vrijdagmarkt
Deês gebueren groot en kleyn
Willen in de Viering ook deelachtig zyn,
Want zy beminnen de geleerdheyd zeer,
't Is tot den Heer Primus zyn eer.
17. Op de oude-Vlaschmerkt
Met regt het Lauwergroen d'Heer Hellebaut mag kroonen,
Voor verwinnaers is dit hout tot kroon gesteld:
Men Pallas hem van jongs zag, als verwinnaers toonen:
Want voor geen vyand hy oyt onderlag in 't veld.
Zy kroonen met vreugd in deze Held de konst;
Elk een wild om het meest hem toonen zyne konst.
Naer meer als eene eeuw; men onze Gendsche schaeren,
Voor onzen Hellebaut weer ziet te saem vergaeren.

---

(19) we hebben honderd; ik versta (GW 544) het is nu wel (met agter uyt blijven), we houden ermee op. « Vaegen nu twee schreven » doelt op het uitvegen van schreven zoals bij het teerlingspel. Zie L. LIEVEVROUW-COOPMAN. Een Teerlingspel (Gent 1951) p. 10. P. CLAEYS, Pages d'histoire locale, 1 (1885) blz. 33 tekent bij dit vers aan: « elle était rédigée en style de joueur de cartes et de joueur de dés ».

De Prael-Treyn trok op 25 augustus 1793 door de volgende straten : Keyzer-traete, Vyf-Wind-Gaten, Brabanddam, Braband-straeete, Kauter, Zonne-straeete, Veld-straeete, Volder-straeete, Koornmerkt, Hoyaert, Breydelstege, Hoogbrugge, Veirle-Plaetse, Geld-Munte, Vrouwen-broeders-straeete, Steen-straeete, Sluyzeken, Oud-burg, Anjuyn-Leye, Groensel-Merkt, Lange-Munte, Vrydag-merkt, oude Vlasch-merkt, Kamer-straeete, Koning-straeete, Zandberg, Bieze-Kapelleken, S. Jans-straeete, Parade-Plaetse ende Hoogpoorte. Maar ook de straten die niet op de doortocht lagen waren versierd. Zo kon men in de Onderbergen lezen :

18. Discipels doet nu eens uwe geesten open leyden,
 En door een wakker zorg zig tot de kunst bereyden;
 'k En zegge niet dat 't spel u moet onttrokken zyn,
 'k En wil u jongheyd niet aendoen zoo groote pyn;
 Maer speeld op bequaemen tyd en op U School wel past;
 Peyst die zyn School bemind, zeer ryk in wysheyd wast.

Jongheyd bemind de Letter-konst, poogt u tot neirstigheden,
 Want zy baert veel geluk en ook veel lofbaer zeden :
 De Letter-konst rykt uyt den aldergrootster schat,
 Die oyt het aerderyk in zynen schoot bezat.
 Den rykdom word geacht, maer konst gaet hem te boven,
 Dus moet men meer de konst als wel den rykdom loven :
 Want als het geld gestolen is, verloren is het brood,
 Maer men krygt door de Konst het altyt in den schoot.

Den luyaerd word gewekt tot aenzien van de mieren,
 En aen een vrugtbaer werk zyn handen te bestieren.
 Komt kiest de wetenschap, voor goud en zilver plaeten,
 En doet door dobbel tong of valscheyd u niet haeten.
 Indien gy wys wilt zyn, veragt noyt wyzen raed,
 Want die de wysheyd mind, zelfs geen berisping haet.

19. Boven het standbeeld van Hellebaut aen de groote poort van de abdye van baudeloo

Nu lang genoeg gevuurt voor dappre oorlogshelden
 wiens eerlaurieren met ons traenen zyn bedaut
 t'verheerlykt neederland wilt thans de deugd vergelden
 en brand zyn reukwerk aen den Wyzen Hellebaut (20).

20. In de burgstraeete
 in de stad van gend en is er geen enen eenen bot (15)
 beyts (16) geboortig van gistel is eenen brugschen zot (21).

21. Aen de Brugsche Poorte
 Brugsche blixems, Brugsche donders
 Komt na Gend en ziet wat wonders
 Want onder zestig duyzend Lien
 En zult gy geen zotten zien (22).

(20) Hs. G 13638(34) 2v°.

(21) Hs. G 13638(34) 5v° en G 13638(35) 7 r°.

(22) ook in G 13638(34) 5v°.

22. Aen het huys van Ph. Spillebaut boekdrukker op Steendam in St. augustinus

Door myne boeken heeft de konst
in hellebaut haar werk begonst.
ik liet hem de beginsels lezen,
van 't geen hem nu doet Primus wezen.
als hy myn kraem droeg naer de merkt,
wierd reeds 't verstand in hem bemerk't.
zyn' drift om alles na te speuren
voorspelde, wat eens moest gebeuren.
aen een' minnaer van de konsten
toon' ik geirne myne jonsten
door zulk eenen zegenpraelt,
mynen winkel roem behaelt (23).

GUIDO HENDRIX.

Uit de wereld van de „Klopjes”

De bijdrage « **Waarom ik bidprentjes zant** »⁽¹⁾ vermeldt: « *Jusqu'à preuve du contraire mogen wij voorlopig aanvaarden, dat het met de hand geschreven bidprentje ontstaan is in Noord-Nederland en wel in het milieu der « Klopjes », want zo toch was de raadselachtige naam van die begijntjes* ».

Pater Teeuwen, Augustijn-archivaris der Belgische provincie zijner orde, ontdekte in de boekerij van het klooster der Augustijnen te Gent een zeldzaam boekje dat wel een unicum schijnt te zijn; de titel luidt als volgt:

Regel — voor de geestelijke dogters — voornamelijk in de Nederlandsche zending van de Derde Orden der Eremyten van den Heyligen Vader Augustinus. Met verscheyde gebeden, Litanien ende eenige leven der voornaamste Heyliggen van 's selve Orden Opge-stelt door Fr. F. S. Sendeling binnen Amsterdam. t' Amsterdam bij Willem van Bloemen in de Kolverstraat, in de nieuwe gekroonde Berg Calvarie.

Vooraan staat een opdracht aan de geestelijke maagden onder-tekend F.F.S. Mission., daarna de goedkeuring door de Provinciael van de Nederlandse provincie, gegeven te Gent op 10 sept. 1705.

Pater Stevens schreef dit boekje en dit uitsluitend voor de Augustijnse *Klopjes*, gelijk in de opdracht aangeduid is, om te voldoen aan het verlangen van deze vrome meisjes en vrouwen, die om een geschreven en gedrukte regel hadden verzocht.

---

(23) in G 13638(36) en G 19003(18).

(1) L. GYSELINCK « *Waarom ik bidprentjes zant* » — Oostvl. Zanten, 35° jg. (1960) blz. 143.

De regel is verdeeld in voorschriften voor iedere dag, week, maand en jaar. Verder worden behandeld: het bewaren der eerbearheid, de onderlinge liefde, het uitgaan, het bezoek der zieken, het geven van katechismusonderricht aan de kinderen, de broederlijke berisping, de achterklap, de kleding en andere punten.

Als Klopjes werden alle meisjes van minstens twintig jaar aanvaard, die « van goede naam en faem en van oprechte begeerte om God te dienen » waren. Zij moesten zelf in hun levensonderhoud kunnen voorzien. Het verdienen van de kost in dienst bij anderen werd beschouwd als een beletsel voor het regelmatig onderhoud van de leefregel. De dagorde was immers nauwkeurig van uur tot uur bepaald.

Zij stonden in de zomer om vijf, in de winter om zes uur op. Na het kleden baden zij, geknield voor een kruisbeeld, het morgengebed en mediteerden gedurende een half uur. De auteur beveelt het meditatieboek van Pater Franciscus Smids s.j. ter lezing aan.

Na de meditatie deden de Klopjes wat huis- en handwerk en begaven zich naar de heilige mis, die zij dagelijks moesten bijwonen. Op zon- en feestdagen, en ook iedere dinsdag of donderdag, of op een van deze twee dagen, « volgens haere devotie » gingen ze te communie, alle weken te biechten, bij hun geestelijke leider. Ze lazen iedere dag de getijden van Onze-Lieve-Vrouw, de rozenkrans met litanie het Kransje van O.-L.-Vrouw van Troost, enz.

Als goede mensenkenner geeft Pater Stevins in zijn regelboekje gulden raadgevingen nopens de onderlinge liefde, de bemoeizucht, de nieuwsgierigheid en vooral nopens de achterklap: « die sullen sy ganschelyk uyt haer hert en mont uytroeyen en voor soodanig quaet schroomen als voor de vervaerlykste peste. Sy sullen ook geen achterklap willen hooren.

Indien de geestelyke maegden van den achterklap sig meyden, sullen sy alom een goeden reuk van deugden verbreyden en lof verkrygen by Godt en alle menschen, maar indien sy haer bemoeyen met een ander seaken of dat erger is achterklappig syn en met achterklappigen aenhangen, soo sullen sy haer haetelyk maeken by de menschen en oorsaek syn dat soo een schorf schaep alle andere geestelyke en deugtsame maegden sullen gehouden worden voor groote klappyen. Vlucht dan allen agterklap en geselschap van soodanige ».

In hoofdzaken komen de voorschriften van pater Stevins overeen met de regel van de Klopjes die onder de leiding van seculieren en andere reguleren stonden.

Voor de kleding zijn er bijzondere bepalingen: « de Geestelyke maegden sullen een soort wolle-kleed dragen sonder eenige nieuwe ligtveerdigheyt der weereltsche moden. 't Moet wezen zedig den rock hangende een of twee duym ten uyttersten van d'aerde. De moutjes enigszints lang en wyt en daer onder swarte halve moutjes digt aen den arm gesloten. Een swart kapsel, sluyer, kaproen. Voor onderkleederen sullen su draegen een lang wit wolle kleet, afhangende van de schouders tot beneden of ten minste een witte rock. Sy sullen hebben twee witte wolle scapuliërs waervan sy eenen sullen bewaeren (te weten sy mede syn verandert geweest)

om naer haer doot daer mede begraven te worden. Een leeren riem die sy alle dagen moeten aen doen en draegen. Swarte kousen, schoenen ofte muylen sonder ander couleur of lange stricken. Eenen gouden ring waer in sy sullen doen snyden de namen van Jesus, Maria, Augustinus, in cyfers H.J.S. MR. AUG. met den dag en jaer van haer verandering ».

Pater Fulgentius Stevins, auteur van dit regelboekje, werd in 1651 geboren te Ronse uit een oude Vlaamse adellijke familie, waarvan hij de laatste afstammeling was. Zijn ouders waren Johannes, Franciscus Stevins en Anna van Schyngeer. In 1674 trad hij te Gent in de Augustijnerorde en legde daar op 23 sept. 1675, na een jaar noviciaat, de plechtige geloften af. Na zijn priesterwijding (1680) was hij twaalf jaar werkzaam in de Augustijnenkolleges van Hoei, Leuven, Brugge en Gent. In 1692 werd hij benoemd tot sub-prior van zijn klooster te Gent, maar in hetzelfde jaar zonden zijn oversten hem naar de Hollandse missie. Eerst was hij socius van de bekende predikant P. Mathias Agolla te Nijmegen, van 20 nov. 1695 pastoor van de statie « De Posthoorn », Prinsengracht te Amsterdam. Hier overleed hij op 8 juli 1710 op de leeftijd van 59 jaar.

Het museum « De Amstelkring » te Amsterdam bezit een kopergravure van Dirck Jonckman, met een mooi portret van P. Stevins. Zijn in het Latijn gestelde doodsbrief is meer een lijkrede dan een doodsbericht. Tot zover enkele gegevens nopens de auteur.

Aldus is heel wat van de geheimzinnigheid waarin de Klopjes zo lang gehuld bleven, opgelost. Dank zij het vorserswerk van Pater Teeuwen weten wij thans in welk midden de Klopjes werden gerekruteerd, kennen we hun regel tot in biezonderheden en vernemen heel wat nopens de tijdsgeest. Alleen over de benaming Klopjes wordt geen woord gerept. De doodsbrief getuigt van de waardering die Pater Stevins genoot. Ook het onderschrift van het portret in zestien rijmregels vermeldt biezonderheden over het leven en de priesterlijke aktiviteiten van onze 17e-eeuwse streekgenoot.

Siet hier een deftig man uyt adelbloed gesprooten
Zijn vaders naam en stam heeft hij in 't graf geslooten.
Nogtans zijn deugd nog leeft en glinstert naar zijn dood
En glinsteren sal altijd bij klein soo wel als groot.
In sijne jonge jeugd kiest Augustinus' wetten
Om duyvel, vleesz te vlieden en te pletten.
De school bestierde hij te Huy, Loven, Brug en Gent.
De Jonckheyt onderwees en deugd haar ingeprent
Een herder onvermoeyd, een leeraar zonder schroomen
Den tijd van dertig jaar, voor 't opperhoofd van Roomen.
En der *gesonde* leer, beschermer en behoeder
Den troost der weduwen, der armen, weesenvoeder,
D'onweetende geleert, de kranken ging versterken
De dwaalende verligt, bracht sondaars tot goe werken
Zijn ziel ruste in den Heer, de aarde 't lichaam heeft
In waarde houdt zijn beeld en naar zijn leering leeft.

LODE GYSELINCK.

Nieuwe Bedevaartvaantjes

In 1958 verscheen « **Bedevaartvaantjes in Oost-Vlaanderen** » « **Bijdrage tot de studie van de legenden, de ikonografie, de volksgebruiken** » (1). Drie jaar nadien was de uitgave tegen de verwachting in, totaal uitgeput. Sindsdien verschenen een zestal nieuwe vaantjes in onze provincie, hetgeen bewijst dat zij nog steeds tot het levend volksgebruik horen. Twee vaantjes zagen het daglicht op een plaats, waar er reeds tevoren verspreid waren, nl. te Kruishoutem en Lede. De andere treffen we aan te Herzele, Nevele, Voorde en Waarbeek. Een vaantje van Asse betrekken we eveneens in deze reeks, vermits het de Hoppeheiligen uitbeeldt (2).

ASSE — Het heilig Kruis en de Hoppeheiligen.

Type Bert van den Broeck.

Van links naar rechts, aan de linkerkant vier hoppeheiligen: Sint-Petrus Ascanius 9 juli — Sint-Jan de Doper 24 juni — Sint-Arnout 18 augustus — Sint-Rochus 18 augustus. Het overige deel van het vaantje beeldt in biezonderheden de legende van het H. Kruis te Asse uit: het verschijnen van een kruisbeeld in de kruin van een boom, het schitteren van een hostie in de holte van een tronk; verder ziet men de Sint-Martinuskerk; het Gast- of Passantenhuis; de kapel van Kruisborre en van O.-L.-Vrouw van Neerwaver. Op de voorgrond vier personen, in de kledij van de zestiende eeuw: een man en een vrouw bij de tronk; een pelgrim en een boer bij de notelaar met het kruis; op de weg naar de kerk in het middenveld twee pelgrims. In de buurt van de kerk merkt u hopperanken; in de bovenhoek praat het wapen van de gemeente. Rondom het vaantje verstrekt een tekst uitleg voor de uitbeelding: WAPEN van ASSE + ST. MARTINUSKERK met KRUISKOOR + GAST- of PASSANTENHUIS + KAPEL van KRUISBORRE + MORETBERG + (onderaan) VRIJTHOUT mirakel in de notelaar + NEERSTRAAT - kapel van vrijthout + KRUISBORRE: mirakel in de wilgetronk + O.-L.-VROUW van NEERWAVER (langs linkerszij) H. KRUISPROCESSIES TE ASSE — IN MEI: DE ZONDAG NA KRUISVINDING + IN SEPTEMBER: DE ZONDAG NA KRUISVERHEFFING. De naam van de tekenaar en de datum in de rechterhoek onderaan: Bert van den Broeck '60. H. 225 mm, B. 350 mm.

Het vaantje geeft luisterrijk de uitbeelding van de legende weer: een oude vrouw kon haar schulden niet betalen. Een Jood beloofde haar een voldoende som, indien ze hem een gewijde hostie bezorgde. Bij de terugkeer van de kerk denkt de vrouw aan de misdaad die ze pleegt en bergt de hostie in de holte van een verdroogde wilgetronk die begint te bloeien. Daar volgt een enorme

---

(1) van der LINDEN, R.: Bedevaartvaantjes in Oost-Vlaanderen. Gent, 1958.

(2) Onze Bond gaf in 1964 de Folklore van de Hop in Vlaams-België van Vl. Vanhoucke uit. Aldus past het het vaantje van Asse hier in te schakelen.

volkstoeloop. De boer klaagt, dat zijn veld vertrappt wordt en wil de boom omhakken. De boomschilfers vliegen rondom in de vorm van kruisjes met bloedvlekken op. De arme vrouw biecht alles op. Een tijd nadien begaven pelgrims zich naar het dorp en vroegen aan de boer van « het hof te Vrijthout », waar zich de mirakuleuze wilg bevond. « Daar mag gebeuren wat er wil, maar ik geloof daar niets van, evenmin als van een kruis in mijn notelaar ». Maar kijk, op hetzelfde moment straalde een kruis in de kruin van de boom.

Het vaantje van Bert van den Broeck heeft een specifieke waarde tegenover de vroegere, omdat het de Hoppeheiligen weergeeft en keurig onder elkaar gerangschikt. (3)

Tijdens de Hopduvel- en Brouwersfeesten te Asse in 1956 ging op zondag 9 september een Hopduvel-ommeganc uit. In deel I beeldden de deelnemers **de volksdevotie voor de pluktijd** uit en toonden **Sint-Jan met de Hop-Halfstaak**. Een volksgezegde beweert, dat met Sint-Jan de hop tot op de helft van de staak moet gegroeid zijn. De « **Hopneeringhe** » met **Sint-Rochus** toonde een konfrerie van vroegere hopboeren in processie met het beeld van de beschermheilige Sint-Rochus, versierd met « scheerranken ». **Sint-Arnout** troffen we te Poperinge in de grote historisch-folkloristische stoet op 4 en 25 september 1960, in het deel « de hop in de geschiedenis », tafereel 8: Sint-Arnold geneest de pestlijders. Sint-Arnold uit Tiegem werd bisschop te Soissons en stichtte een abdij te Oudenburg. Hij werd patroon van de brouwers op basis van een mirakel. Toen de pest in de streek woedde, dompelde Sint-Arnold zijn bisschopsstaf in een brouwkuip: al degenen die van dat bier dronken, waren bevrijd van de pest!

Als vierde heilige op het vaantje bemerken we **Sint-Petrus-Ascanius**. Een versje van Eugene van den Broeck brengt ons de verklaring van zijn aanwezigheid:

Sint Ascanus van Tenberg,
Ons hoppevelden lijden erg!
Boerenzoon zijt Gij geboren,
Martelaar ook uitverkoren,
Steek een handje naar ons uit:
Ruk de wilde hopplant uit!
In 't klooster waart Ge 'n goed portier
En gaaft er d'armen brood en bier;
Dààrom komen wij U vragen:
Hoed ons voor de hoppeplagen!

Eugeen van den Broeck gaf de drukplaat der Hoppeheiligen in bruikleen.

HERZELE. — Sint-Kristoffel
Type De Vaantjesboer.

Van links naar rechts, langs de linkerzijde een afbeelding van **St.-Kristoffel** met het kind Jezus op de schouders; hij houdt een **staf** in de handen. Boven het beeld: **HERZELE**. Rechts een minia-

(3) van HEURCK, Emile: *Les drapélets de pèlerinage*. Antwerpen, 1922, blz. 21-24.

HERZELE

St.-KRISTOFFEL

BESCHERM ONS

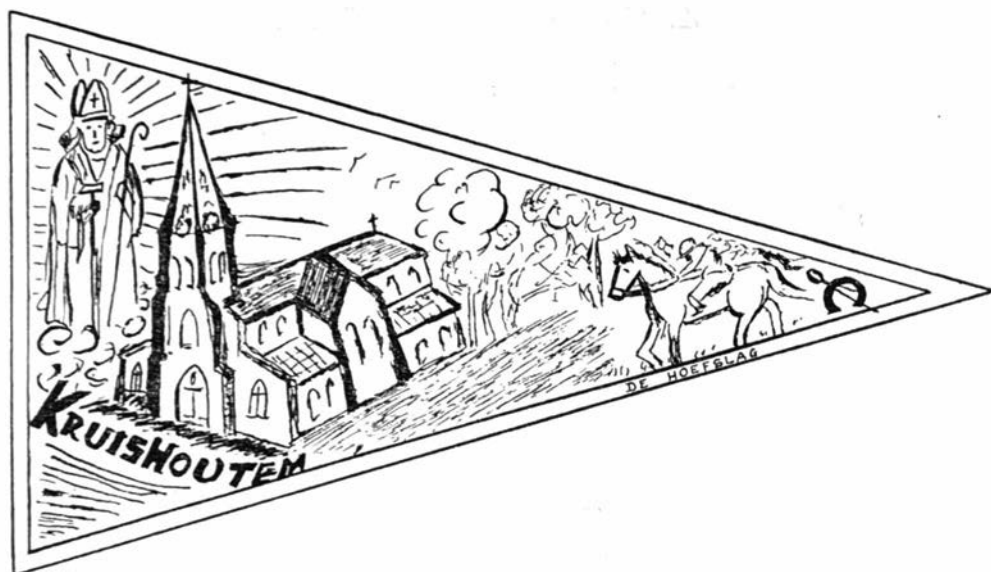
tuurafbeelding van de kerk en de aanroeping: St. KRISTOFFEL bescherm ons. Langs de linkerboord D.V. L. 1961. (De Vaantjesboer — Leuven).

Sinds vijf jaar bestaat te Herzele, een autowijding die een grote bijval oogst. Vanaf het eerste jaar hebben de inrichters er een vaantje verspreid.

KRUISSHOUTEM. — Sint-Elooi
Type De Hoefslag.

Vroeger bestonden er vaantjes, in de loop van de XVIIIe eeuw. Een zestal jaren geleden is er een nieuw vaantje verspreid. Sinds 1952 hadden enkele vooraanstaanden en landbouwers de ruiters-

omweg opnieu op tweede Paasdag in voege gebracht. Het vaantje stelt op eenvoudige wijze de kerk van St.-Elooi voor. Van links naar rechts: H. 9 mm, B. 23 mm. Zie voor meer gegevens « Bedevaartvaantjes in Oost-Vlaanderen », blz. 169-172.

NEVELE. — O.-L.-Vrouw van zeven Weeën
Type Marc de Ketelaere.

Van rechts naar links. De artiest bracht op de voorgrond O.-L.-Vrouw van zeven Weeën met een groot beeld van de goddelijke Zoon op de knieën. Een zwaard doorboort haar hart. Op de achtergrond bevindt zich de kapel. Langsheen de bovenkant: **O.L.V. v.d. Oostbroek**. Onderaan: **NEVELE**. Links onderaan de naam van de tekenaar: mdc 61. (4)

Linosnede H. 180 mm, B. 300 mm.

Omtrent tien minuten van de parochiekerk bevindt zich de waardevolle kapel van O.-L.-Vrouw van Zeven Weeën op de wijk « Oostbroek ». In de volksmond draagt dit gehucht ook nog de naam « Oosse ».

(Vervolg in nummer 3)

Renaat van der LINDEN.

(4) De h. Marc de Ketelaere, een goede vriend van de konservator Ant. Janssens te Nevele, tekende eveneens het vaantje voor het Museum Rietgaverstede en ontwierp de peer voor de orde van de Nevelse Sureel. Ant. Janssens vond de orde van de Nevelse Sureel uit (een peer in gebakken keramiek) voor degenen die zich bijzonder verdienstelijk maken voor zijn Museum. Zie: R.v.d.L.: *Opening van het Heemmuseum Rietgaverstede te Nevele*. O.Z. XXXVIIe jg., (1963) blz. 175-176 met de afdruk van het vaantje van het Museum; idem: *Tocht naar Deinze, Nevele, Bachte-Maria-Lerne en Deurle op 13 september 1964*, met de oorsprong van de orde van de Nevelse Sureel. O.Z. XXXIXe jg., (1964) blz. 208.

Zoeken en Zanten.

in vele boeken, langs alle kanten

TWEEMAANDELIJKS LIED.

Mogen wij de aandacht vestigen op het door ons in vorig nummer aangegeven liedje van « Vivan Jan mee zijne pitanleire(n) aan ». Wij kregen tot hertoe geen enkele reaktie.

Keren wij nu terug tot het dorserslied. Wij mogen verklappen dat het behoort tot de « clan Lievens » in Wetteren-ten-Eede, namelijk de familie- en kennissen-groep van Caesar Lievens. Wij kregen het van zijn zoon, de handelaar Frans Lievens, door tussenkomst van ons medelid, Roger De Backer, sekretaris van de Heemkundige Kring Oost-Oudburg, dewelke we voor die vondst de grootste dankbaarheid verschuldigd zijn. Gelief vooral met de meeste aandacht de tekening te beschouwen (1). Hier gaan we dan :

(1) De Hr. Frans Lievens verzorgde de tekening.

- De vlegel en de vloer en de werkzame boer
 hier is het peerd, daar is de wagen
                   diene goede wagen
 hier es de boer die altijd dussen moe. (2 x)
 hier es de boer die altijd dussen moe. (2 x)
- refrein : Voert voert voert zo voeren wij de wagen
                   diene goede wagen
 hier es de boer die altijd dussen moe. (2 x)
 voert, voert, voert !
2. 't Huis en de schouw en de werkzame vrouw
 de vlegel en de vloer en de werkzame boer
 hier is het peerd, daar is de wagen
                   diene goede wagen
 hier es de boer die altijd dussen moe. (2 x)
 refrein ...
3. De lepel en 't forchet en de tele zonder vet
 't huis en de schouw en de werkzame vrouw
 de vlegel en de vloer en de werkzame boer
 hier is het peerd, daar is de wagen
                   diene goede wagen
 hier es de boer die altijd dussen moe. (2 x)
 refrein ...
4. 't Kot en de plank en de snijder aan zijn bank
 de lepel en 't forchet en de tele zonder vet
 't huis en de schouw en de werkzame vrouw
 de vlegel en de vloer en de werkzame boer
 hier is het peerd, daar is de wagen
                   diene goede wagen
 hier es de boer die altijd dussen moe. (2 x)
 refrein ...
5. 12 + 3 en de dikke Marie
 't kot en de plank en de snijder aan zijn bank
 de lepel en 't forchet en de tele zonder vet
 't huis en de schouw en de werkzame vrouw
 de vlegel en de vloer en de werkzame boer
 hier is het peerd, daar is de wagen
                   diene goede wagen
 hier es de boer die altijd dussen moe. (2 x)
 refrein ...
6. De vogel en de vis en dat putjen dat zo verdommelijk is
 12 + 3 en de dikke Marie
 't kot en de plank en de snijder aan zijn bank
 de lepel en 't forchet en de tele zonder vet
 't huis en de schouw en de werkzame vrouw
 de vlegel en de vloer en de werkzame boer
 hier is het peerd, daar is de wagen
                   diene goede wagen
 hier es de boer die altijd dussen moe. (2 x)
 refrein ...

Ziezo, wie brengt ons dergelijke liedjes met de tekening of met de wijsplaat?
Dank bij voorbaat!
R. V.

OPROEP TOT AL DE LIEDERENVERZAMELAARS:

Het ogenblik nadert met rasse schreden dat onze Bond alleen of onder auspiciën van de Koninklijke Belgische Kommissie voor Volkskunde een uitgave zal samenstellen, gebundeld werk, van al de door onze leden (en hun vrienden) samengebrachte en opgenomen liederen. Geef uw eigen adres en dat van uw vrienden op aan onze Sekretaris Broeckhove.

Weldra volgt een algemene samenkomst.

R. V. en R. v. d. L.

ST.-MARTENS-LATEM. — Prijsverhoging bij de Barbiers in 1860

Menigeen in de Arteveldestad kent (en zingt?) nog het oude lied:

Gaspaard
Scheer mijnen baard
Scheer hem schone
Scheer hem voor een krone
Scheer hem net
voor een plakket!

De prijs voor het scheren bracht meer dan honderd jaar geleden een beroering in de wereld van de barbiers. De Gazet van Lokeren beschikte over een reporter te Gent die inlichtingen verstrekke over gebeurtenissen te Sint-Martens-Latem.

Men schryft uit Gent, 27 augusty — Gisteren was het kermis te Martens-Lathem. Te dezer gelegenheid hebben de herbergiers en baerdscheerders van dit dorp goed gevonden, aen de kerkdeur, na de hoogmisse, een gedicht af te lezen, dat wy al te kurieus achten om het niet mede te delen, zie hetzelfde hier letterlyk:

Berigt.

De barbirs ier van Laethem die laten UL. vriendelyk weten
Eer dat zy gaen eten.
Als dat zy onder de 10 centiemen haersnyden en scheiren,
Hun niet meer en konen geneiren.
Zy en konen aen 4 centimen niet meer bestaen,
Zy en konen daer vooren niet meer uitgaen
Zoo en weest niet vervaert,
't Is 5 cent voor een baerd,
Want wy hebben den opslag van den genever en zeep gekregen
In daer me zijn de barbirs opgeslegen,
In gy moet niet verwonderd zyn
Dan wy geen jaerpagten niet meer en gen,
In wy zeggen nog nen keer,
Geene jaerpagten meer
Het is zonder faelen
Conttand te betaelen
Zoo cholanten hebt gy dat gehoord
Zeg hêt maer voort.

De lezing van dit kurieus affiche verwekte onder de toehoorders een daverend handgeklap, en vele gingen den duren genever eens proeven.

Uit de « Gazette van Lokeren » van 2 sept. 1860.

Fr. De Vos.

MACHELEN. — Volksgerecht in Reklamblad

Het loont soms de moeite Reklamebladen te raadplegen, om een of ander voorwerp te kopen. Maar het « volksgerecht » maakt ook van dergelijk blad gebruik om een of ander persoon te hekelen. In een vroeger artikel (1) verscheen een bericht nopens « een trouwen uit moetens », op zeer oorspronkelijke wijze aangekondigd. Thans signaleert ons medelid, de heer d'Huyvetter, gemeentesekretaris te Kruishoutem, een geval in « 'T REKLAAMBLAD voor DEINZE en omstreken », nummer van donderdag 21 januari 1965, nr. 3.

Gemeente MACHELEN

Allerlei

Scheepsbuizen te koop!

1e en 2e rang keus, in zink, ijzer, koper, staal, maar in goud zijn ze niet binnengekomen bij

Pauleke en Georske.

« Scheepsbuizen » hebben geen betrekking op een schip, maar wel op de « schepen » in de gemeenteraad. Twee personen te Machelen hadden er hun boontjes op te weken gelegd en « pakten » er naast. Waarom zou men het niet publiceren bij de aankondigingen, met een vette laag humor? **R. v. d. L.**

IETS OVER CHAFFARKES.

In een van de zaterdagse uitzendingen van WIE WEET WAT, verzorgd door de gewestelijke radio-omroep Kortrijk, werden de bezitters van z.g. kogelflesjes uitgenodigd zich kenbaar te maken aan het bestuur van het museum.

Slechts 3 luisteraars reageerden op de oproep: een inwoner uit Leuven, een uit Hamme en een uit Wieze. De eerste die zo bereidwillig was een precieze beschrijving van zijn flesje te bezorgen, gaf te kennen dat hij van zijn bezit geen afstand wenste te doen. De tweede daarentegen verklaarde wel bereid te zijn twee exemplaren aan het museum te verkopen, doch stelde dusdanige voorwaarden dat aan de aankoop niet te denken viel. Alleen de derde correspondent, de heer Remy Pieters, Bovenhoekstraat 12, te Wieze, was zo gul zijn enig flesje aan het museum af te staan. Voor welk sympatiek gebaar hij van harte bedankt werd.

Die radio-oproep staat natuurlijk in verband met een enquête over het « chaffarflaske »: een enquête over een glazen dingentje, dat, letterlijk en figuurlijk gesproken, pas in 1963 zijn laatste adem geliefde uit te blazen; een enquête, waarvan het resultaat eerstdaags in ons blad zal kunnen meegedeeld worden.

M. V. W.

---

(1) O.Z. XXXVIIe jg., (1962) nr. 6, blz. 178: Volksgerecht en aankondigingen.

Bondsnieuws

DRIEKONINGENFEEST VAN DE BOND IN ONS MUSEUM.

De 10de januari 1965 zal (om te spreken naar oud gebruik) als feestdag getekend blijven met een witte kei in de annalen van onze koninklijk geworden Bond. Kon iets passender gevonden worden dan een Driekoningenfeest?

Gebouwd op het stramien van vorig jaar maar daardoor ook met meer onder-
vinding, verliepen én voorbereiding én uitvoering dubbel vlot. Een zaterdag na-
middag (na een terugkomst uit Brussel) vol febriliteit voor allerlei aankopen; een
zondagmorgen met flinke hulp vanwege sekretaris Broeckhove en de bijna ont-
troonde koningin van vorig jaar Mevrouw Leducq, en een toewijding en hulp
van ons Museum personeel en zo kon in een aantrekkelijk gemaakte zaal een
stralende feestleider omstreeks 4,30 u. de dames medewerksters begroeten terwijl
sommige heren aan het praten waren (waarom zouden de heren zulks niet eens
mogen doen?) in het poppenspelzaaltje en andere toekomstige vierders ons steeds
interessanter wordend Museum voor de zoveelste maal aan het doorlopen waren.
Aanvangssignaal: nieuwigheden vallen dadelijk op: een degelijk ingerichte kleed-
kamer in een verwarmde zaal; daardoor ruimere opstelling der tafels in de kapel;
een praktische klank- en geluidsinstallatie dank zij de Amicale van de Scholen
Wispelbergstraat (wat heeft die groepering ons al diensten bewezen!); nette
versiering der feesttafels met aanlokkelijke kleedjes, passend tafalgerei en bloemen
en last but not least een prima smakend en gans bij voorbaat gereedgemaakte
Selectakoffie die zorgde dat zonder veel geloof of moeite een 80-tal feestvierders
in uitstekende stemming konden aan tafel gaan. Van toen af kende alles een meer
dan regelmatig verloop: de aanstelling van de koning van het jaar, de nieuwe
konservator Heer L. Hoste, die in passende woorden door de feestvoorzitter aan de
leden werd voorgesteld. Pas gekroond en voorzien van een indrukwekkende scepter
(?) kiest de nieuwbakken koning zich een charmante koningin (juffrouw De Poor-
ter) onder luid geweeklaag van de bakafgeworden koningin van vorig jaar. Maar
reeds kondigt de feestleider aan dat het zijne Majesteit Lodewijk de Eerste heeft
behaagd zijn hof als volgt samen te stellen: als schoonste kindje van 't land wordt
uitgeroepen en gekroond de ... afgestelde koningin die nu, blij als een kind, de

tekens van hun waardigheid aan de ganse hofhouding opspelt : de geheimschrijver (Broeckhove), de nar (Verbeke), de Kamerheren (van der Linden en Van Peteghem); chef van de « Protekol » alias Pijkenhere (Vankenhove), de Biechtvader (Inghelrest), de Rechter (Leducq), de advocaat (Haclman), de lijfarts (d'Aveiela), de beul (Van Bost), de kok (Weze) die echter verstek moest geven, de Portier (G. de Puydt), Nele (juffrouw Van der Gracht) en Tijl (die onvindbaar bleek). Het keukenpersoneel, dat ondanks de afwezigheid van de kok puik zijn best deed waren de dames Hebbelynck en Broeckhove. Al die « acteurs en actrices » verdwenen de een na de ander om zich te gaan « bekleden » met de tekens hunner waardigheid; intussen kroonde het « schoonste kind » een l'ee van de Coupure (Mevr. Buytaert), de Tweelingen ... met een paar jaren verschil ! (de juffrouwen Nachtergaele, en de Prima-Donna van de Bond, Mevr. Van Staen, beter gekend als Madam Jeanne). Zo zou eindelijk de topprestatie van de avond komen — want die kreeg een buitengewoon cachet dank zij de onschatbare medehulp van de Heer Peleman, directeur van Scaldiana van Rupelmonde en zijn koningen. Want toen de hofnar de intrede van het « Hof » had aangekondigd kon nu de **Gentse Hofhouding** in de vrijgehouden ruimte een triomfantelijke intocht houden, gevolgd door het zeer indrukwekkend verschijnen van de Oosterse Koningen ... uit Rupelmonde : MELCHIOR had Asse verlaten, in de persoon van Eugene van den Brock, de bekende heemkundige en tekenaar; BALTAZAR stamde uit Ruisbroek, in de figuur van Remi van Bouwelen, kunstsmid. GASPAR school in de huid van Wilfried van Els, student.

De gegeven foto's staan in voor de meer dan lofwaardige prestaties van alle figuranten, al was op 't gepast moment de portier met zijn reuzensleutel onvindbaar.

Een overvloed van lekkere pannenkoeken en een reeks zelfs door kenner Peleman als uitstekend verklaarde Gentse puddingen, werk van ons lid Vermeulen uit de Raadskelder en vriendelijk rondgedeeld door het hofpersoneel, aangevuld door Nele en een schaar kinderen, kende een enorm sukses.

Nu vloog de tijd met reuzenschreden voorbij: een inleidende toespraak van de Heer Peleman; de aangepaste liederen van de Driekoningen, door allen meegezongen; de prachtige troonrede van de nieuwe Gentse koning; het uitreiken door de Oosterse koningen van de meegebrachte giften en gaven (scheldevisjes, Rupelmonds gebak, boeken voor onze bibliotheek en een ouderwets Nieuwjaar, een merkwaardig, kunstzinnig papierknipsel) en de tegenprestatie van koning Lodewijk (harde mastellen, Gentse mokken, peperbollen en lekkerkoek in zeer speciale vormen). Dan kwam de uitdeling van giften aan de aanwezige kinderen (snoep voor de jongeren, bons voor boeken voor de ouderen), een ware vondst van 't jaar; dan nog een gratis reuzentombola met briefjes waarop ontbrekende letters moesten worden ingevuld (op straf van boete) in Gentse liedjes en Gentse spreuken; de onmisbare toespraken vanwege de feestvoorzitter en de Heer Peleman over de wederzijdse vriendschap tussen Gent en Rupelmonde; de niet te vertellen « Biecht » van de spirituele Peleman en zijn uitnodiging naar Rupelmonde voor volgend seizoen; de intrede van 't onmisbare Krakemandelwijveke die, uit pure « alteratie » voor dat hoge gezelschap haar liedekje vergat; het nodigen van de koningin ten dans door de koning, weldra gevolgd door het ganse gezelschap; een passend pintje-dek als slot en ondanks het nog niet volledig afgewerkt programma de terugtocht van grote en kleine kinderen, allen gelukkig en tevreden, met het « tot volgend jaar » naar huis en naar bed. Was dat wel voor allen het geval? R.V.

Onze 333e voordracht.

Op 17 januari 1965 sprak Lic. E. EYLENBOSCH over

BENAMINGEN VOOR LANDBOUWGEREEDSCHAP IN VLAANDEREN TAALKUNDIG EN VOLKSKUNDIG GEZIEN.

Over de benamingen van het traditionele en het moderne landbouwgereedschap bestaan bijzonder weinig studies die de vijf Vlaamse provincies bestrijken, laat staan het hele Nederlandse taalgebied.

In overeenstemming daarmee is het met de publikatie van zaakkundige gegevens over het onderwerp nog veel poverder gesteld.

Alleen het taalkundig en gedeeltelijk ook volkskundig bedoelde boek Oogstgeriebenamingen van A.H. VAN VESSEM dat 14 taalgeografische kaartjes bespreekt in verband met termini technici betreffende de zeis en de zicht in Nederland en Vlaanderen, vormt een enigszins afgerond werk.

Enkele woordkaarten zowel uit de reeks van de Taalatlas van Noord- en Zuid-Nederland als uit die van de Zuidnederlandse Dialectcentrale, behandelen capita selecta uit de taalkring van het landbouwgerei: de hark, de boomwagen, enz.

De Limburgse dialectoloog J. GOOSSENS die in zijn doctoraal proefschrift de taalgeografie resoluut ten dienste stelt van de semantiek, illustreert zijn betoog uitsluitend met benamingen voor landbouwbegrippen in de provincie Belgisch-

Limburg. In een vernieuwende bijdrage heeft hij verder de dialectische naamgeving voor zelfs zeer modern landbouwgerief in zijn provincie toegelicht.

Afgezien van deze taalgeografisch gerichte werken bestaan terzake wel enkele geschriften met monografische inslag zoals bijvoorbeeld de bijdrage over slagkar en wagenmaker in het Noorden van de Limburgse Kempen van J. THEUWISSEN en een andere over karren, wagens en wagenmakers te Maldegem door L. SCHEPENS.

Zelfs idiotica, dialectmonografieën en allerlei losse artikels bevatten materiaal, dat dikwijls onvoldoende nauwkeurig voorgesteld is.

Als slotsom : wat wij over de benamingen van de landbouwgereedschap tot nog toe weten, danken wij hoofdzakelijk aan de prestaties van de dialectstudie en van de taalgeografie. De volkskunde is bij deze, in waarheid nog beperkte studie niet aan haar trekken gekomen.

Nochtans hebben dialectstudie en volkskunde in geografisch verband beoefend wel enige raakpunten, ook en heel zeker, als zij beide tot de kennis van de benamingen voor landbouwgereedschap in Vlaanderen willen bijdragen.

E. Eylenbosch.

Vragen van lezers

SINT-LIEVENS-HOUTEM B A C C H U S F E E S T E N,

WILDE VESPERS EN BAKKERS

1. Een jaarlijks Feest

— *Kent gij Bacchus, man? Misschien wel, misschien niet? In elk geval, dat was een Romein of liever een god van de Romeinen, de god van het bier! In de grond klopt dat niet volledig, want Bacchus is een erfenis van de Grieken en zo is hij bij de Romeinen geraakt. Julius Caesar heeft die man in onze streken gebracht en ieder jaar vieren wij die man!*

Sint-Lievens-Houtem is niet de eerste de beste gemeente. Vraag dat maar aan de Gentenaren. De Gentenaars trokken er vroeger henen en ze spreken van een bedevaart naar Sint-Lieven, maar van bewegen kwam er niet te veel in huis, of toch maar gedeeltelijk. Dat zal zo in het begin niet geweest zijn, maar toch op het laatst, want Karel de Vijfde zag zich verplicht de processie af te schaffen. In die periode waren er een hele reeks dronkaards en lichtzinnige vrouwen in die uitstap en zo kwam er een einde aan. Vraag aan de boeren en de Bohemers, welke waarde Sint-Lievens-Houtem heeft. Ze komen er van heinde en ver naar de jaarmarkt op 12 november.

Maar we moeten bij onze Bacchus blijven, verklaart bakker Brackman. Op het einde van de maand februari groeit er een spanning in het huishouden. Elkeen is benieuwd om te weten, of de Bacchus weerom zo schoon zal « lukken », want Brackman « bakt » in zijn oven de Romein en ook diens vrouw; vroeger, volgens het aantal herbergen dat deelnam aan 't feest, bakte hij er kinderen bij.

Tot in 1963 spanden er zich maar twee cafébazen voor de wagen, bij manier van spreken. Daarom waren er ook slechts twee figuren nodig. Want in ieder café dat bij het feest betrokken is, verloten ze een figuur, of Bacchus, of zijn vrouw; wanneer er meer herbergen in aanmerking kwamen, waren er dan kinderen

Heer en mevrouw Sylvain Brackman met de levensgrote gebakken « Bacchus en zijn echtgenote » die achteraan op de bumper van de wagen plaats genomen hebben, vóór ze naar de herberg trekken!

van de oude god nodig. Vóór de oorlog 1940 heeft Braeckman er gedurende een hele periode drie kinderen bij gebakken.

2. De oorsprong van het feest.

Ieder jaar vieren ze op de eerste zondag van maart. Maar wanneer hebben ze dat de eerste keer gevierd? Niemand heeft dat opgetekend. Op het gemeentehuis valt in geen enkel boek of papier iets te ontdekken. De oudste filosofen in de gemeente menen, dat het feest van vóór de jaren 1900 dateert. Enige jonge mensen hadden de hoofden bij elkaar gestoken. Daar zat er een bakker tussen die het hoge woord voerde. Hij zou iets speciaals bakken.

— *Waarom geen Bacchus?* flapte er iemand uit.

Ja. Waarom niet? Bacchus stemt overeen met bakker. Een geval van sympathie voor de naam, zeggen de geleerden. Een geval van sympathie voor de organisator, zeggen de mensen in Houtem.

De bakker zorgde voor een figuur van minstens 1 meter lang. Bacchus was een plezante gast en zal wel een vrouw gehad hebben en daarom hebben ze twee figuren gevraagd. Volgens de volksmond zouden de feesten zo dateren van omstreeks 1870 tot 1900.

Dat kan. Maar het lied dat er gezongen wordt, is in ieder geval, heel wat ouder en heeft rechtstreeks geen verband met de gebakken voorstellingen, wel

met de echte Bacchus, de god van de Grieken, Dionysos. Menig volkskundige heeft er zijn aandacht aan gewijd. (1)

Zij bestuderen « **Het klugtig en schoon Sermoen van Bacchus** ». Daar zijn in de loop van de eeuwen vele en zeer verscheiden uitgaven van verschenen, in Antwerpen, in Gent en in Aalst. Daar bestaan Franse uitgaven. Vele dateren uit de negentiende eeuw. Een uitgave te Aalst in 1788 (uitvoerig aangehaald bij de h. Maurits de Meyer) boezemt ons bijzonder belang in. Wij vinden onder de titel « **DE ZOETE BACCHI DRUYVEN**

DOEN U ONLUSTEN SCHUYVEN » « Lof-reden van den Wijn » een paar zinnen die rechtstreeks haast terugkeren in het lied te Sint-Lievens-Houtem. Dit luidt als volgt :

ECCE HOMO — Bacchuslied

Ecce homo

Aanzie de mens

De hemel drinkt — de aarde drinkt

Waarom zouden wij niet drinken ?

Dat staat gelezen en geschreven in het Boek der Hemden
aan d' achterste slebben — in den tweeden zoom (slip)

Laat ons nu drinken, alle gelijk

Bacchus is onze vader van waarde

Zijnen drank is voor arrem en rijk

Zo lang wij leven op 't aarderijk

Bacchus doet onze geest herleven

Hij is de minnaar van 't goei bier

Principaal al aan de jeugd

Laat ons nu Bacchus vieren

Al die doet er zijn goest

Réteré — Patavia

Transelorum

Alles is voorbij (2)

Deze tekst stemt onvolledig, maar typisch overeen met « **Het Sermoen van Bacchus** ». De volkskunde betitelt deze preken ook als « **Wilde Sermoenen en Vespers** ». Het gaat om grove nagemaakte preken, waar een (valse) pastoor en koster de hoofdrol spelen of waar de lof van de wijn verkondigd wordt.

Deze regels van het lied bewijzen, dat het gebruik Bacchus te vieren niet ontstond omstreeks 1900, maar reeds veel ouder moet wezen. Ook vindt het zijn oorsprong niet bij een bakker, die een Romeinse god wou bakken. Het betreft hier wellicht een enig feit, dat een bakker de oude god uit het spotlied haast levensgroot wil voorstellen.

Tijdens het feest zingt men tevens een ander lied dat op primitieve manier weergeeft hoe vroeger ruzie wrong tussen degenen die met Bacchus rond rijden.

Tijdens de tocht met « Bacchus » en zijn « vrouw » van herberg tot herberg werklinkt volgend lied :

En Meiter rijdt mee Bacchus rond

Van Gen die wil niet trekken

En Netsen is niet kontent (bis)

En Meiter rijdt mee Bacchus rond

Van Gen die wil niet trekken

En Netsen is niet kontent (bis)

Ze krijgt geen ene cent! (2)

Het feest van een wijk vindt gewoonlijk geen weerklank in de krant of in een weekblad. Dan kan een strooibiljet soms een programma bieden. Dat treft u daar niet aan, maar wel een affiche. Het affiche van 1964 verstrekt netjes het verloop van het feest. Hier krijgt u de tekst:

S I N T - L I E V E N S - H O U T E M

Wijk Krabenijsk — Dries

---

op zondag 1 maart 1964, jaarlijks

B A C C H U S F E E S T

Zaterdag 29 februari om 8 u aankomst van de deelnemers.

VERLENEN HUN MEDEWERKING:

Bacchus met zijn gade en zijn gevolg. Heksen met dwaallicht. Nar & minnezanger. Kerels en kerlinnen met in hun midden Tijn en Nele en tot slot boerenkermis van Breughel.

Zondag 1 maart om 2 u. rondgang in de geburen

Heropening van het gans vernieuwde Café « IN 'T ZWAANTJE » bij den Tis, enkele waardevolle prijzen worden bij de loting voor Bacchusvrouw gevoegd.

Maandag sluiting van het feest. Afloting van Bacchus in Café André en van zijn vrouw in 't Zwaantje bij den Tis.

Een lekkere pint en echte Vlaamse leute zijn onze waarborg.

De inrichters.

Drukk. R. DE MOOR, St. L. Houtem, Tel. 628.46

Kent iemand dergelijke kermissen die op een gemeente (of een wijk, zoals hier) worden gevierd en betrekking hebben op Wilde Sermoenen en Vespers?

Renaat van der Linden — Zottegem.

-
- (1) Dr. P. de Keyser: Het kluchtig Sermoen van Bacchus. Volkskunde (1925), XXXe jg., blz. 109-119.
M. de Meyer: Het Sermoen van Bacchus en de oorsprong van de geparodiëerde sermoenen. Album opgedragen aan Prof. Dr. J. Vercoullie. 1927, blz. 351-355.
- (2) Beide liederen zijn opgenomen door de H. Hendrik Daems, eerste program-mator, Volksmuziek, B.R.T., Brussel.

Boekbespreking

ROBERT WILDHABER, *Der « Déserteur »*. Ein walliser Maler religiöser Volkskunst. ROSECLAIRE SCHÜLE « Was man sich heute noch vom Déserteur erzählt ». Overdruk uit het Korrespondenzblatt der Schweizerischen Gesellschaft für Volkskunde. LIII (1963), Heft 4/5, blz. 49-68. Met 21 illustraties, waarvan 1 in veelkleurendruk.

In 1850 dook er een man op in de Val de Nendaz. Wie was hij? Vanwaar kwam hij? Hij bedelde melk en kaas, was vriendelijk, maar antwoordde korzelig en kort, zodra men zijn naam of zijn verleden trachtte te achterhalen. Mettertijd verklaarde hij, dat zijn naam Charles Frédéric Brun was. Hij beweerde het althans. Elkeen wist, dat hij op vlucht was voor de politie. Daarom noemde men hem: der *Déserteur*. Hij sliep in een of ander schuur in het hooi. Om zijn dank te betuigen schilderde hij heiligenbeelden of devote taferelen op een meubel. Wanneer de buitenlieden geen ware of klare gegevens verkrijgen, beginnen ze te verzinnen. Was de onbekende, schuwe man een bisschop? Een notaris? Een aanvoerder van een Frans regiment? Een vroegere student in de theologie? Hun zoeken bleef tevergeefs. Hij stierf in 1870, na veel in de bossen gezworven en veel honger geleden te hebben.

De schilderijen die van de *Déserteur* bekend zijn, stammen uit zijn

verblijf in Val de Nendaz van 1850 tot 70. Hij schilderde in hoofdzaak heiligenfiguren, op doek of papier en de bewoners van de streek kleefden ze vast aan de meubels of aan de muur.

Onze tijd stelt veel belang in dergelijke kunst, welke men als l'art naïf of primitif voorschotelt. Parijs geeft daar de hoofdtoon aan en richtte op het einde van '64 twee groot-scheepse tentoonstellingen daarvan in. De *Déserteur* uit de Val de Nendaz brengt steeds stereotiepe elementen in zijn schilderijen: een dikke zwarte lijn rondom, de kenletters C.F.B., zwarte hoofdletters melden de naam (namen) van de heilige(n), of de verklaring van het tafereel. De tekst is gewoonlijk in het Frans, soms in het Latijn. Als waarachtig naïef of folkloristische schilder stoort hij zich niet om de plaats van de tekst, brengt die onderaan het beeld, maar schikt hem ook helemaal in het midden of waar het hem meest gelegen voorkomt. De auteur wijst op het verband met Epinaldrukwerk.

*

* *

Het hoofdstuk van Roseclaire Schüle bewijst, dat de figuur van de « *déserteur* » fel bleef voortleven in het gewest, in het hart en de spraak van vrouwen die vertellen, hoe hij op hen wellicht verliefd was, in liederen, in de herbergen, waar men rare figuren behandelt.

De volkskundigen die belang stellen in volkskunst en zeker in de religieuze volkskunst, en daarnaast in sagevorming, zullen in de studie van Robert Wildhäber en Roseclaire Schüle belangwekkend materiaal vinden.

R. v. d. L.

CLAUDE SEIGNOLLE, **Le Folklore de la Provence**. Contributions au Folklore des Provinces de France. Tome VII. Editions G.-P. Maisonneuve et Larose. Paris V°. 1963. 389 blz. Prijs: 30 FF.

In 1935 liet A. Van Gennep, stichter van deze reeks, als eerste werk verschijnen: **Le Folklore de la Bourgogne**. Het jaar nadien bracht hij als nr. 2 en 3 **Le Folklore de la Flandre et du Hainaut Français**. In 1937 bieden Claude en Jacques Seignolle **le Folklore du Hurepoix**. In 1942 zet Van Gennep de reeks verder met **Le Folklore de l'Auvergne et du Velay**. Daar verstrijken haast twee decennia voor de kollektie opnieuw van zich laat horen, maar in 1960 bezorgt Claude Seignolle **Le Folklore du Languedoc**; drie jaar nadien leidt hij ons binnen in **La Provence** en voor 't ogenblik werkt hij aan de volkskunde van Normandië. We kunnen dus getuigen, dat tot op heden twee personen deze indrukwekkende reeks « Contributions au Folklore des Provinces de France » samenstelden.

Claude Seignolle stak in 1944 van wal met de studie over La Provence. Bij een oppervlakkige beschouwing bleken heel wat auteurs deze streek behandeld te hebben, maar bij nader toezicht was de provincie minst bekend. De auteur vermeldt in zijn inleiding de werken die over dit gewest verschenen. Zijn methode bestaat in het onderzoek ter plaatse en in het verspreiden van vragenlijsten. Een duizental personen werden geraadpleegd. Een honderdtal hebben geantwoord. Hij vermeldt hun namen per departement.

Het werk bevat tien hoofdstukken en vertoont volgens de indeling gelijkens met licentiaatsverhandelingen aan onze universiteiten waarvan de titel luidt « van de wieg tot het graf ». De hoofdstukken vermelden: Geboorte. Doopsel en Kerkgang. Kinderjaren. Adolescentie.

Verloving. Huwelijk. Dood. Maar tussen het huwelijk en de dood eisen drie aparte hoofdstukken bijna de helft van de uitgave voor zich op (blz. 169 — 365): « De traditionele Feesten » — « De Volkskunde van de Natuur » (volksweerkunde, faune, flora, water, verzonken steden en schatten, stenen, bruggen, enz.). — « Het psychisch Leven » (volksgeneeskunde, ex-voto's, spokerij).

Het boek zit propvol belangrijke gegevens. In hoofdstuk I ontdekt u b.v. de bedevaartplaatsen en de praktijken die u er moet op nahouden om kinderen te krijgen, leert u enkele middelen om het geslacht te bepalen van het kind dat op komst is, verneemt u dat een vrouw in verwachting absoluut een haas moet eten, om geen kind met een hazenlip op de wereld te brengen. Hoofdstuk II schenkt een lijst en een verklaring van voornamen, de eisen voor een peter en een meter, de kindjessuiker, het eerste woord van 't kind. Is 't eerste woord *papa*, dan is 't volgende kind een jongen; is 't eerste woord *mama*, dan mag men voor de volgende geboorte een meisje verwachten. Voor een andere streek: klinkt 't eerste woord *mama*, dan is het kind ziek; zegt het *papa*, dan is het gezond.

Deze voorbeelden verstreken u een zeer kleine kijk op de rijke dokumentatie, die hier voorhanden is.

Daar is echter een zwaar nadeel aan verbonden: de lezer mist de lichtbaken van de index, én voor de tematiek, én voor de plaatsnamen. Degenen die belang stellen in hekserij, krijgen La Sorcellerie blz. 354-365 in het hoofdstuk La Vie

psychique, maar zij dienen b.v. tevens het hoofdstuk *Le Folklore de la Nature* te raadplegen, blz. 314, waar de auteur rotsen en puinen vermeldt in verband met heksen en duivel.

Hij die speurt naar volksverhalen, leest sprookjes en volksverhalen in het hoofdstuk van *L'Enfance* (contes blz. 88), maar moet in *Le Folklore de la Nature* nota nemen van *Villes Englouties et Trésors*.

Het gemis aan een trefwoordenregister wil geenszins afbreuk doen

aan de waarde van de uitgave; de aktualiteit is er rechtstreeks bij betrokken, b.v. voor de oorsprong en de klassering van de ex-voto's, waar een schilderij beschreven wordt, dat een ongeval met een auto voorstelt.

Het boek bevat slechts één illustratie, deze van het omslagblad: de weergave van een ex-voto van 1888: een voertuig stort van een schutsmuur van zes meter hoog neer; de menner van twintig jaar werd gered (beschrijving blz. 354).

Renaat van der Linden.

't BEERTJE. — **Volkskundige Almanak voor West-Vlaanderen, 1965.** — **Uitgave van de Bond van Westvlaamse Folkloristen, 64 blz., 13 ill. Prijs 30 F** (te storten op postrekening nr. 451.263, Bond van Westvlaamse Folkloristen, Brugge).

Van een groot gezin gesproken! Het 24e Beertje is geboren. Eens te meer, zoals telken jare, heeft de Bond van Westvlaamse Folkloristen ons blij verrast met zijn schattige en leerrijke almanak vol afwisseling van inhoud en typografisch zeer verzorgd.

Benevens de onmisbare kalender en een «*In Memoriam Remi Ghesquière*» (Geluwe 1866 - Brugge 1964), de Nestor der Westvlaamse volkskundigen en bekende komponist, omvat dit leerrijk bundeltje: «*Uit het leven van de Bruggelingen op het einde van de XVe eeuw*», door Jos De Smet, naar een Brugse kroniek uit het einde der XVe eeuw, die reeds uitgegeven werd door Kannunik C. Carton bij de «*Maetschappij der Vlaamsche Bibliophilen*».

Een geïllustreerde bijdrage: «*Strodekker Mans van de Klap-hulle*», door M. (Magda Cafmeyer), waarin leden van een strodekkersfamilie talrijke interessante gege-

vens meedelen over dit verdwijnend bedrijf en het hard leven van de strodekkers vóór de 2^e wereldoorlog.

Verder nog enkele kortere artikels: «*Het hovetje*», door G. P. Baert; «*De Duitse Schapers*», door Karel M. De Lille; «*Een vader had twee dochters. Een bladzijde uit de glorierijke geschiedenis van onze oude Sint-Sebastiaangilde*» (te Wingene), door J. F.(raeyman); «*Eerste films in Brugge... op de meifoor*», door E. B.(uyse); «*Volkswijsheid over het lang leven*», door H. S.(talpaert); «*De nunnekens der kliniek*», een gedicht van M. V.(an de Velde); «*Kinderfolklore te Zwevezele*», door Guido Altoos, en een kort gebed uit de 16^e eeuw tegen de pest.

Dus «*voor elck wat wils*». Een uitgave die onze Westvlaamse vrienden voorzekeer eer aandoet en ook de belangstelling van alle volkskundigen zal wegdragen.

F. V. ES

Dienst voor Volkskundige Opzoekingen

Vrolijke Doodsbrieven vol humor en gal

10. Dieren

De besproken reeks vermeidt doodsbrieven voor levende personen. Tot slot brengen we enkele doodsberichten voor « gestorven » dieren. De oudste exemplaren dateren van omtrent 1830.

TER HERINNERING

van

JAN DE MUIL

geboren in de PAS DE CALAIS

den 15 MEI 1863

bij JAN LONGUEVIE

Na zes en dertig jaren
eerlijken en getrouwen dienst
bewezen te hebben aan de
inwoners van Nevele en om-
liggende gemeenten en ver-
bleven hebbende op het hof
van De Vliegheer, maalter
te Nevele is hij er gestorven
op 1 December 1903.

Algemeene kennisgave.

Ze handelen over een hond PEEKE DJECK (1841), een aap ORANG-OUTANG (1843 ?), een hond KITTY (1876).

De h. E. Poffé geeft deze teksten in zijn boek « Plezante Mannen in een Plezante Stad. Antwerpen tussen 1830 en '80 ».

Een uiting van goede luim en traditioneel straatvermaak bestaat in het wegen van de « vette os » te Antwerpen. In 1951 komt een doodsbrief uit die hoek.

Een Antwerpse soepfabrikant geeft hem uit en seint als overleden: « **De Heren Bonifacius, Zwaarste Os 1951 (1252 Kg) en Amedee, vierde Prijs Zwaargewicht (1230 Kg) ... Geboren aan de Frans-Belgische grens en overleden in het slachthuis te Antwerpen op Dinsdag 30 Januari om 3 u. 14 in de namiddag** ». Deze doodsbrief, die aanvangt met de familieleden Annabella-Clementina Koe, Fabricius Stier, enz., is getooid met de Antwerpse stadskleuren en daarenboven voorzien van een testament. Dit testament verdeelt een gift van 1999 F onder sociale instellingen. Als slotformule leest men: « Dat zij U wel mogen bekomen! » (7).

Een halve eeuw geleden heeft een molenaar van Nevele een doodsbericht verspreid van de ezel, die hem gedurende 36 jaar trouw had gediend. De maalder liet aan alle klanten en bekenden een brief geworden, behalve aan zijn beste vriend, een notaris. Deze laatste bekloeg er zich over, dat hij geen brief gekregen had.

— Wel, antwoordde de guitige man, ik wist niet dat gij familie van mijnen ezel waart! (8).

11. De Slotbeschouwingen.

De slotbeschouwingen betreden drie terreinen zoals we in het begin aanstipten: de moraal, de psychologie, de sociologie. In alle kringen en rangen heerst dit gebruik. Mogen we denken dat de dood van anderen gewenst of nagestreefd wordt? Dergelijke verklaring is te strak en te streng. Een kaart van ons medelid F. De Vos uit Lokeren laat ons toe te verklaren, dat het vaak wellicht om een « rite de passage » gaat, zoals A. Van Gennep het uitdrukt: de overgang naar een andere stand en staat, in de politiek, in de kunst, in het leven.

Een algemeen kenmerk van deze doodsbrieven is, dat ze geen naam van afzender of drukker bevatten. Deze verspreiding is verboden door de wet.

Kunnen we volgens de verklaring van een paar geraadpleegde lieden denken aan een vernietigen van een instelling of van een persoon?

Vanzelfsprekend komt aldus de psychologie een rol opeisen in deze bespreking. Deze wetenschap behandelt o.a. de socialisatie, een van de manieren waarop de mens met de buitenwereld in relatie treedt. Er komen vormen voor, waarbij een mens de anderen heel en al wil neerhalen. Een Nederlands psycholoog tekent de teruggetrokken, destructieve mens als een persoon die een innerlijke aandrang voelt om anderen te vernietigen. De oorsprong dient

Dies illa, dies irae calamitatis
et miserae, dies magna et
amara valde. (S 2, 15-27)

Mr. François De Vos,

meldt U met innige droefheid, doch met kristelijke gelatenheid het einde van zijn zorgeloos jonggezellenbestaan.

Zijn opneming in de gilde der pantoffelheden zal plaats hebben op

WOENSDAG 27 MAART 1946.

Deze droeve plechtigheid zal eenigzins opgeluisterd worden door het zangkoor « De Vereenigde Sukkelaars » welke ondermeer zullen uitvoeren :

Chopin's treurmarch.

« Ase's dood » van Grieg.

« Vogeltje ge zijt gevangen » van Beethoven en

« 'k Heb een bloemetje geplukt al in de wei » van P. Benoit.

NOCH BLOEMEN.

NOCH KRONEN.

Slechts woorden van troost en opbeuring zullen in staat zijn deze diepe smart eenigzins te lenigen.

volgens de auteur gezocht in de angst zelf door anderen vernietigd te worden (9).

Naar onze mening is hier van een werkelijk vernietigen weinig of geen spraak.

Na het uitschakelen of minimaliseren van dergelijke voorstelling richt een volkskundige vanzelfsprekend zijn aandacht naar **de traditie**.

De doodsbrieven voor de soldaten en de politici kunnen op een hoge ouderdom bogen. Voor de politiek staat de datum van 1881 vast — Bijlage VI; de brief van de Burgerwacht — Bijlage V — dateert uit het begin van de negentiende eeuw. Voor beide groepen herleeft de doodsbrief regelmatig onder een of andere vorm.

Leerlingen, studenten en sportlieden blijken pas in het midden van de twintigste eeuw hun dood humoristisch mede te delen. Bijlage X tot XVIII. Alleen de techniek en de kunst — Bijlage XIX en XX — zijn uiterst recent. Naar vorm en voorstelling sluiten deze laatste toch voor het grootste deel aan bij andere doodsbrieven.

De invloed van een dokument zal men gemakkelijk binden aan **de verspreiding**. De soldaten sturen gewoonlijk een doodsbericht aan vrienden en bekenden, zodat men kan gewagen van een familiale en lokale kring. Leerlingen en studenten beperken zich veelal tot één instelling en soms bijna tot één klas. De sport daaren-

tegen omsluit alle rangen van de maatschappij. De techniek blijft tot een uiterst aantal personen beperkt. Personeelsleden van een bepaalde firma lieten er slechts een twaalfstal drukken, na het leggen van een ondergrondse kabel. Het bericht in betrekking met de kunst is voorzeker in een beperkte oplage op de markt gebracht. Daarvoor konden we geen gegevens achterhalen.

De wet verbiedt de verspreiding van een drukwerk in het openbaar, wanneer de naam van een drukker niet vermeld wordt (10). In sommige gevallen geeft de drukker zijn naam en adres; in andere gevallen valt er geen spoor van te bespeuren. Dit leunt langs de ene kant aan bij de verspreiding. Leerlingen en studenten achten het niet nodig een adres van een drukker aan te geven, omdat het bericht slechts voor een gesloten groep bestemd is. In de wereld van de sport en van de politiekiers waar men ongenadig personen neerhaalt en hekelt, vindt u nergens een spoor van een drukker of uitgever. Voor zover ons bekend is hebben de betrokken lieden er slechts éénmaal de korrektionele rechtbank bij betrokken, nl. te Kortrijk in oktober 1964, voor de doodsbrief van de burge-meester te Emelgem. De pers betitelde het voorval als « folklore » en « doodsbrief was strooibrief » en « folkloristisch verschijnsel » (11). Zes verdachten verschenen voor de rechtbank en hoorde zich veroordelen tot een voorwaardelijke geldboete van 520 F.

De invloed die verband houdt met de verspreiding, is dus uit de aard der zaak, voor de meeste brieven beperkt. Men kan helemaal niet gewagen van blijvende waarde. Alleen verzamelaars behouden hun doodsbrief van soldaat, leerling, politicus. Het past haast de term efemeride te gebruiken, een eendagsvlieg voor de betrokken personen en toestanden. In de wereld van de politiek of van de sport waar groten van hun troon worden gehaald, kan een strijd of tweespalt ontstaan, maar na weinig tijd gaat de tweedracht luwen.

Het begin van de slotbeschouwingen raakt het vraagstuk van **de vernietiging van instellingen of personen**. Onze opvatting luidt, dat dergelijke voorstelling veel te strak en te streng zou wezen. Men tracht vol gal of humor iets of iemand te treffen. Hier voegt nochtans een onderscheid. Driemaal poogt men nadrukkelijk slechts één persoon te treffen, voor nummer VII, IX en XV van de Bijlagen. De twee eerste keren gaat het om een politicus; de derde maal om een leraar. De soldaten trachten de oversten van hoog tot laag te raken. In de sport moet niet alleen Rik van Looy, maar zijn ganse ploeg er aan geloven. In de satire op de abstracte kunst striemt de opsteller niet alleen de artiesten, maar even zeer de spekulanten en de openbare machten, pers en radio en televisie.

Indien de brieven een overeenkomst vertonen naar de vorm, en voor een zekere zin naar de inhoud, dan dient men te erkennen, dat elk dokument een eigen terminologie erop nahoudt. Elke brief eist haast een kleine studie op zichzelf om de termen en uitdrukkingen te verklaren. Het karakteristieke van de soldaat, de leerling en student, de sportman, de politicus, de artiest en de elektricien is er onvervalst weergegeven.

We kennen de spreuk, dat een gek al lachend de waarheid mag zeggen. Ter gelegenheid van karnaval treden alom lieden met een masker te voorschijn om zo mogelijk hun medeburgers hun zaligheid te geven. In deze doodsbriefen geschiedt het telkens volgens een gelijkende mededeling, geborduurd op een zelfde stramien.

In 1929 verscheen een publikatie « Dood en Humor ». Daar kwamen helemaal geen doodsbriefen rond of omtrent, want de auteur J. Westerman Holstijn, emeritus-predikant, beschouwde het als zijn taak een overzicht te geven van verschillende beschouwingen en voorstellingen van de dood in literatuur en kunst. De dodendansen kregen er de hoofdbrok (12). Wanneer nogmaals een pluizer de dood en de humor wil binden, zullen deze brieven hun plaats eisen.

Voor vele lieden blijft de volkskunde synoniem van rare gevallen en personen: bedelaars en zwervers, bezweringen en toverij, volksverhalen en straatzangers, volksvermaak, kledij, enz.

Deze reeks doodsbriefen met veel gal en weinig humor, of met weinig gal en veel humor toont ons dat de volkskunde in het leven van elke dag kan worden achterhaald niet alleen in het verleden, maar in het levend volksleven in de onmiddellijke omgeving. De term **aktualiteit** is er volledig op zijn plaats.

Bij het einde van deze publikatie hoort het de talrijke personen te danken die ons met brieven en inlichtingen hebben geholpen (13).

Alle gegevens samen bewijzen nochtans dat ons volk van hoog tot laag de humor in ere houdt. Dat blijft de slotsom.

Dr. G. van den Steenhoven, nieuwe Nijmeegse lektor in de leer van de ontwikkelingsgebieden, bepleitte bij zijn ambtsaanvaarding « meer onderzoek naar de sociaal-konstruktieve waarde van de humoristische satire » (14). In de sociologie en psychologie kan men de humor niet over het hoofd zien. Ook in de volkskunde niet. Deze reeks doodsbriefen levert een dankbaar materiaal.

Samen lachen verbreedert.

Wanneer we aan verschillende kanten zoeken en zanten, waarom en wanneer de mensen lachen, dan wordt onze kennis van ons volk rijker en vrolijker tegelijk.

Mogen deze doodsbriefen daartoe bijdragen.

Renaat van der Linden & Gerard Simons.

---

(7) Onder deze formule twee bekendmakingen, links :

« Wilt U van het prijsvlees/genieten, bestel dan dadelijk./Het zal U samen met de soep/thuis bezorgd worden./ (tel.....) rechts: « Van Zaterdag/3 tot 10 Februari/EXTRA SOEP/van de ZWARE OSSEN. H. G. Avonts e.a.: 125 jaar K. M. Sint-Jan. Uitg. K. M. Sint-Jan, Antwerpen, s.d. Inleiding van Prof. Dr. K. C. Peeters: De Antwerpse Vleeschouwers en de geschiedenis van hun ambacht, blz. 11-12.

(8) Medegedeeld door de heer Ant. Janssens, konservator Rietgaverstedemuseum, Nevele. John Wilms geeft de doodsbrief van een uil van een Antwerpse Mezenvangergroep in: Uit de Parochie van Misericordie, 2° uitg., Antw., s.d., blz. 109. De 3° druk van 1953 geeft de doodsbrief niet meer.

(9) Fromm, Dr. Erich: De zelfstandige Mens. Uitg. Erven J. Bijleveld, Utrecht, 1955, blz. 96 en 98. Idem: De Angst voor Vrijheid. Erven J. Bijleveld, Utrecht, 1952, blz. 134: Het Destructivisme.

(10) Alwie wetens en willens medegewerkt zal hebben aan de publikatie of de uitdeling van welkdanig drukwerk dat niet de echte aanduiding zal dragen van de identiteit (naam en woonplaats) van de uitgever of van de drukker, begaat een misdrijf (S. W. B. 299). De inbreuk is voltooid van het ogenblik af dat het drukwerk verschenen is zonder de aanduiding van naam en woonplaats (verbr. 7.7.1924).

(11) De Standaard, dagblad, Brussel 22/10/64; Het Laatste Nieuws, dagblad, Brussel 5/11/64.

(12) Westerman Holstijn J., Dood en Humor. Haarlem. Uitg. n/v H. D. Tjeenk Willink & Zoon, 1929, 87 blz.

De faktor « humor en dood » speelde zijn parten op het einde van oktober 1964, in de gemeente Esen die bij Diksmuide werd gevoegd. Op een morgen ontdekten de inwoners van Esen op het kerkhof een groot wit kruis met het opschrift: « Hier rust het gemeentebestuur van Esen »! Aan de achterkant: « Gedenk o mens ». Het valt te begrijpen, dat de overheid die op dit ogenblik nog in functie was, het kruis vlug deed verwijderen.

(13) Rangschikking volgens de datum der ontvangen dokumenten: Marcel Daem, Sint-Amandsberg; Walter Giraldo, Strijpen; Maurits Van Wesemael, Gent; Michel Casteels, Gent; De Lathauwer Jérôme, Lede; Dr. Marcel I. J. Deruelle, Gent; P. Van Bogaert, Borgerhout; Mevrouw M. d'Houst-van de Weghe, Mariakerke; Rudy Van den Spiegel, Lede; Jozef Haegeman, Zottegem; Julien De Brauwer, Anderlecht; Drs. W. van Nespén, adjunkt-konservator voor het Volkskundemuseum Antwerpen, verstrekke het dokument voor Bijlage V en VI; J. Berchmans, Deurne; Mariette Vercammen, Kontich; Frans Simons, Deurne; Herman Van der Bracht, Bevere-Oudenaarde; E. J. de Ridder, Deurne; J. van den Broeck, Antwerpen; Ivan Steppe, Ninove; Valentijn Jamart, St.-Amandsberg; Kriekmans Joz., Scheldewindeke; De Vleeschouwer Nestor, Nederbrakel; Julien De Vuyst, Mere; Alfons Thys, Nijlen; Luc Ebrard, Wemmel.

(14) De Standaard, Brussel 28/10/64.

BIJLAGEN.

Soldatenbrieven :

I-III. Soldatenbrief

IV. Brief verspreid door aalnoezeners

V. Doodsbrief van de Garde-Civique, begin van de XIXe eeuw.

Doodsbrieven & politieke gebeurtenissen :

VI. Antwerpen 1881

VII. Majoor Kop-Af Antwerpen 1909.

VIII. Gentse expo 1913

IX. Emelgem 1964.

Doodsbrieven van studenten en leerlingen :

X. Leuven 1961

XI. Aalst 1957

XII. Izegem 1961

XIII. Gent 1962

XIV. Oudenaarde 1962

XV. Gent, in het Frans gesteld 1960 ?

XVI. Studenten en een Bierhuis. Herzele 1964.

Doodsbrieven in verband met sport :

XVII. Eendracht Aalst 1949

XVIII. Royal Racing Club de Gand. Gent 1953

XIX. Rik van Looy 1963.

Doodsbrieven in verband met Kunst :

XX. Non-Figuratieve Verven 1962-63 ?

Doodsbrieven in verband met Techniek :

XXI. Denderleeuw 1961.

School R. A. F.

O RANSELUS - GEWEERUS - CAPOTUS.

« Gegroet, o vrijheid, onze enige hoop. » (365 d. aflaat.)

Mijnheer en Mevrouw BEDDEZAK en hun kinderen : Luis en Vlo;
Mijnheer en Mevrouw INSPEKTIE en hun kinderen : Karwei en Wacht;
Mijnheer RAPPORT en zijn neven : Bert Bureel en Jef Schrijfmachien;
Mijnheer en Mevrouw PERMISSIE en CONGE;
De familie GEWEER en hun kinderen : Jan Bren, Stan Sten en Pif-Paf;
Eerwaarde zuster BAJONET, dochter van Gust Geweer;
De familie RUGZAK-KOGELTASSEN en hun kinderen : Witte Get en
Gusta Gordel;
Mijnh. en Mevr. AANGEBRANDE PAP en hun dochter Mie Macaronie;
De familie KOEKENBAKKER en haar gevolg Arrest en Cachot;
Mevrouw BRANDALARM met de juffrouwen : Water, Zand en Spuit;
De familie LANGSLAPERS met hun zoon Nooitwakker;
Kolonel en Mevrouw A.D.I. MARGARINE en hun zoon Marmelade;
Juffrouw VLIEGENDE SCHOTEL en hun zoon Elie Copter;
Mijnheer en Mevrouw DAKOTA-MOSQUITO en hun kinderen Meteor
en Spitfire;
Alsook de families : Jam, Schimmel, Bouletten, Apenvlees, Watersoep en
Opgelegde Vis;

melden U met grote vreugde, dat het de Heren Kommandanten, Piottentemmers
en Papierwormen niet behaagt tot zich te houden de ziel en het lichaam van
hun trouwe dienaar :

Erelid van de Klas 19.....

Bevelhebber van de Divisie K.K. (Koeken en Karwei)
Vereerd met het Ridderkruis van K.T. (Karottentrekkers)
Medewerkend lid van de vereniging : « Altijd Moe »

Hij streed met onverschrokken dapperheid als een waardige karotten-
trekker, kende de verschrikkingen van de Concentratiekampen, waar hij dwang-
arbeid verrichtte voorzien van de nodige tuchtstraffen en bezweek, na 21 maanden
bitter lijden, op het front van , onder het luid gejuich van
zijn kameraden en het afgrijselijk gebulder van de oversten.

Hij stierf als een held en zijn laatste woorden in zijn doodstrijd waren :
« En we zijn er van de Klas. »

De loslating zal plaats hebben uit het Militair Gevang van .....

Het stoffelijk overschot zal welgevuld en nat aankomen te .....
....., met gebeurlijke vertraging van 2 à 3 dagen.

De metten zullen gezongen worden door zijn makkers en de rozenkrans
gebeden in de herbergen waar de losgelatene zal aanlanden. De bloemenkronen
worden vervangen door frisse dranken en welgevulde portemonnaies.

Hij heeft gestreden voor zijn vaderland.
Dat zijn revolver ruste in vrede.
(14 d. koeken.)

ONZE VADER

Onze vader, die in de kazerne zijt, geheiligd zij uw hard brood met stroop dat gij ons dagelijks hebt toegediend. Uw wil is geschied zoals gij gewild hebt; heden hebt gij ons de vrijheid gegeven en wij vergeven u het geschreeuw van : « Taisez-vous soldat, ik vraag u niets », en leid ons niet in de oorlog, want wij zijn verlost van al onze onnozele en onverdiende straffen. Amen.

WEES GEGROET

Wees gegroet, keuken vol vet, de pap en de verdufte kaas zij met u, gebenedijd zijt gij tussen het stoofvlees met pruimen, de macaroni met tomatensaus en de watersoep, vrucht van uw koude douchen en de vervloekte patatten met ijzerdraad. Moeder van onze buikpijn, wij vluchten u allen, arme piotten, nu en in het uur van onze verlossing. Amen.

LAATSTE WOORDEN UITGESPROKEN OP HET MARTELAARSBED

Wist gij eens wat ik hier heb moeten lijden, ik beef nog als ik denk aan het afgrijselijk gebulder van de leeuwentemmers. Ik heb gewerkt en gezwoegd en me afgebeeld tot ik er sterren van zag met strepen.

O, barmhartige vrijheid, ik heb al de pinten geledigd die ge mij gegeven hebt. 21 maanden, dag in dag uit, heb ik geleden en gestreden en nu ben ik uitgeput en aan het einde van mijn krachten. Ik voel dat mijn einde nadert en ik ben blij dat daarmee ook de verschrikkelijke uren zullen ophouden die ik hier heb doorgemaakt.

Ik zeg u dit alles want elk ogenblik kan het uur aanbreken dat ik hier niet meer zal zijn, maar dat ik uit deze hel zal oprijzen door de poort van de eeuwige vrijheid.

Ik wens nog een laatste vaarwel aan al de schachten die met mij gestreden hebben en nog zullen strijden terwijl ik reeds lang in de mensenwereld zal rondvliegen.

DE TIEN GEBODEN VAN DE KLAS

– Boven al bemint het verlof Maar maakt het niet te grof;	– Gaat niet uit met alle vrouwen, Want ge kunt ze niet vertrouwen;
– Zweer niet ijdel op 't rapport, Of ge komt permissie te kort;	– Mijdt de koeken en 't gevang, Anders duurt uw term te lang;
– Heilig steeds uw vrije uren, Want de M.P. ziet naar uw kuren;	– Mijdt de oversten en de karwei, Houdt u liever wat opzij;
– De inspectie zult gij eren, Gaat daarom uit in goede kleren;	– Weest steeds blij van gemoed, Als ge om uw solden moet;
– Doodt de vijand met plezier, Maar op een eerlijke manier;	– En begeert nooit andermans lief, Want thuis vindt ge uw gerief.

Ach moeder doe open,
Uw zontje is hier;
Hij is zo bezopen
Van al dat goede bier.
(Volle aflaat).

Vaarwel, brave schachten
Gij moet nog wat wachten,
Maar eens komt de tijd
Dat gij ook gelukkig zijt.
(365 d. aflaat).

B E R I C H T

1. Op straf van koeken is het verboden aan de stoet deel te nemen met verhuiswagens, koolkarren, bakkerskarren, kindervoituren en kruiwagens.
2. Er worden geen kindermisjes toegelaten met hun zuigelingen of kleuters uit vrees dat dat klein goed de orde zou kunnen storen.
3. In plaats van doodmarchen zullen er swings en samba's gespeeld worden met daarbij de Charelkesdans.
4. Volgens de laatste wil van de gelukzalige wordt iedereen verzocht een jeneverkruiske en een welgevulde portemonnaie mee te brengen.
5. Om reden van onze verlossing zullen alle café's en danszalen de hele nacht open blijven.

LOFREDE VAN DE KLAS

Het was een klas die nooit pronkte met haar roem, maar alhoewel er in de C.I.P. geschreven staat: « Hier temt men leeuwen », vochten onze jongens niet als leeuwen, maar als tijgers. Doch als ze het gat schoon zagen waren ze de pijp uit om in een of ander café hun dorst te lessen.

Op het slagveld trachtten we met borstel, pen of dweil de vijand dodelijke slagen toe te brengen en nergens werd er harder gevochten dan 's middags in 't bed of voor de deur van het bureel om de solden te halen, want het strijden voor de vrijheid en recht zat ons in 't bloed, vooral na 6 uren in cinema of café.

Met de pijp in het bakkes en de handen in de zakken probeerden we op alle mogelijke en onmogelijke manieren om dekking te zoeken en geen middel was te heet of te zwaar om op het rapport van de dokter te geraken.

Brave schachten, volgt in dit alles ons voorbeeld en ge zult er wel bij varen.

LEVE DE VRIJHEID - WEG MET HET GEVANG

WIJ ZINGEN NU ONZE AFSCHIEDSZANG

God schiepte al onze dagen,
Het Ministerie gaf ons pree;
De korporaal kwam, ons plagen,
De sergeant gaf ons corvee,
De kapitein deed ons exerceren,
De kolonel gaf het gevang;
De chef zat achter ons veren,
Wij werden toch niet bang.

Rechtstreeks van de kazerne,
Recht met mijn lief naar het stadhuis,
Teken ik voor een nieuwe terme
Met een groot zwart kruis,
Spektie is het alle dagen,
't Wijf is de kommandant van de place,
Kon ik weer verlof gaan vragen,
Weer zong ik 't lied van de klas.

Vaarwel, kazerne, ransel en geweer,

Mannen van de klas keert bij uw moeder weer.

Arme schachten weest immer blij,

maanden bij 't leger is toch zo gauw voorbij.

En toch zult ge scheve smoelen trekken.

Als ge ziet vertrekken.

Het prenataal onderzoek op het Klein Kasteeltje
gedaan op .....
wees uit dat hij geschikt bevonden werd om met
de helm geboren te worden in de kweekschool van
het .....

Op ..... 19....., werd hij
te ..... in een militaire bundel
gestoken om aldaar gedurende ..... dagen
te leren wennen aan de fles.

Na de natuurlijke zuigelingsziektes werd hij, gesterkt
door verscheidene pikuren, tabletten sulfamide en
aspirine, gestuurd naar .....
waar hij zijn leven verder sleet in het bijzijn van
Emmerance Borstels en Marie Dweil gedurende
..... dagen.

Dokter Louis Van Ginder-Ale en dokter Spätenbrau
verklaren in het bijzijn van aalmoezenier Trappist
en verpleger Anti-Grenadine de Geuze-Lambik, dat

milicien .....

stamnummer .....

gewogen en niet te licht bevonden, eindelijk naar
zijn geliefden zal mogen op datum van

.....

Alle versterkende dranken en geldelijke bijdragen
kunnen voortaan gestuurd worden op adres :

.....

.....

De overgebleven Weezen laeten met droefheyd weten dat hunne krachteloze Moeder, Dame INNOCENTIA, STULTINA, RAEREWACHT, bygenaemd GARDE CIVIQUE, BARONNESSE VAN SPUYTERSBOURG, GRAEVINNE VAN RIEDYKHAUZE EN DRINKENBERGE, enz. enz. enz., overleden is, na eene lange en pynlyke ziekte, veroorzaekt door de kwellingen, ellenden, verdriet en allerley tegenspoed waervan zy de bitterheyd gesmaekt heeft in haren korten levensloop. Gy stadsgenoten die alle in onze droefheyd deel neemt, zie hier de vervulling van de Voorzegging van den Profeet EZZCHIAS die gezegd heeft in het kap. 7 vers 27: « Den Koning zal weenen, den prins zal mismoedig zyn en het volk zal van verdriet zyne handen naer de aerde laeten zinken. »

Laet ons boetveerdigheyd doen en bidden op dat onze Moeder de eeuwige rust geniete : Dit is onzen eenigsten troost en onzen ieverigsten wensch.

Wy hopen dat Gyl. dagelyks den volgenden MISERERE zult zingen tot hare gedagtenis :

Bid voor de brave gard' civik
Zy kooft van haeren geest te geven,
Een uer voor haeren laetsten snik
Was zy helaes! nog in het leven,
Civica civicorum
Et in saecula saeculorum.

Willaert met Wappers en Servais
Zingen saemen den miserere,
En den Wael tappers-baes Mochez
Zal hunnen lykdiens commanderen,
Mochez Mochorum
Et in saecula saeculorum.

Daer op komt Koben Van den Bosch,
Eenen vroomen yzeren ridder,
En Don Quichot op zyne ros
Met 't kleed van Schutter den lykbidder,
De Bie Debiorum
Et in saecula saeculorum.

Mertens met eene loode buys
Zit alleen op eenen praelwagen,
Hy roept byeen het slegt gespuys
Om den lykdiens te doen beklaegen,
Merdens Merdorum
Et in saecula saeculorum.

Baguet den chirurgyn-majoor,
Gewapend met eene klisterie,
Is zittend op een' kakadoor
gereed om ieder t'aspergeern,
Baguetus Baguetorum
Et in saecula saeculorum.

Wy zeggen het maer in passant,
Baguet was eenen scherpschieter,
Hy liep agter straet, hoek en kant;
Der kwakzalvers is hy arbiter,
Waelonus Waelonorum
Et in saecula saeculorum.

Mets-De Winter dat groot verstand
Mogen wy zeker niet vergeeten,
Want aen de schieters tegen Holland
Gaf hy geld, dit mag men weten,
Revolutionorus revolutionorum
Et in saecula saeculorum.

Nu volgt er een' and'ren Jan Klaes,
Eenen bergdrager zien wy loopen,
Hy kreeg een kleed zien zynen baes,
Om dat hy, helaes! geen kon koopen,
Pauverimus, pauverimorum
Et in saecula saeculorum.

Baillieu zit nu op een groot vat
Nevens Gysels treurig te pronken,
Zy zyn nu nog maer half zat
En dezen avond stiebel dronken,
Zattericus Zattericorum
Et in saecula saeculorum.

Agter hun kooft luytenant Sus
Op eenen ezel aengereden,
Dat is PARES CUM PARIBUS
Of beest by beest, dat is de reden,
Asinus Asinorum
Et in saecula saeculorum.

Den jesuit en paep Ommegank
Met Lamot den koopman in worsten,
Zingen eenen treurigen zang
Uyt 't allerhartsten hunner borsten,
Sausisa sausisorum
Et in saecula saeculorum.

Platteels met zyn poppenverstand
Zal er een grafschrift op uytspreeken,
Hoe dat de gard' civik met schand
Nu in de aerde word gesteecken,
Voor altyd altorum .
Et in saecula saeculorum.

Den yzergieter Van Leemput
Om haeren laesten dag te vieren,
Geeft van agter een grof geschut
Tot eer van alle d'officierien,
Poua, pesta pestorum
Et in saecula saeculorum.

Dan volgt den tuchtraed in 't rond
Met ezels ooren op hun bollen,
Zy steeken onder den zelve grond
Hun' vonnissen en hun' controllen,
Bulla, bullae bullorum
Et in saecula saeculorum.

Zoo is zy aen haer dood geraekt
Zonder een' traen van ons t'ontvangen,
Die hun kleeren hebben gemaekt
Konnen de zelve maer wech hangen,
Tot in der eeuwigheyd eeuwigorum
Et in saecula saeculorum.

En nu als een' civikken troost
Kan men d'uniforms gaen aenschouwen,
In de Voddestraet by Jan Proost
Die alles proper gaet opvouwen,
Voor den Carnavorum
Et in saecula saeculorum.

Het hatelijke figuur, alias Heer SLAVENDRIJVER DE RIO, geboren STADSWAAL.

De weledele hooggestrengde Heer KIEKENPIK-SCHERREWEG.

Heer KALFMANS en zijn zoon DE ZWARTEMANNEN.

Heer BLÉBLÉ en zijn Confrater ROEIJE JEF geboren DU BOIS.

Heer DELICAITEN-UILEWAART en zijn vriend GEORGE MALVINA.

Heer KNOOK en de zedige MODESTE HET KAN GEEN KWAAD.

De KROT, KWAK en KAKGEUZEN.

DE VUILE PLOEG van den VLOEREN SEEFHOEK.

DE SMULBROER met zijne fr. 45.000.

LATEN MET INNIG LEEDWEZEN EN ONTROOSTBARE DROEFHEID WETEN,
DAT HUN SCHULDELOOS SLACHTOFFER,

DE HEER,

EUGENIUS GEVER VAN KANDY,

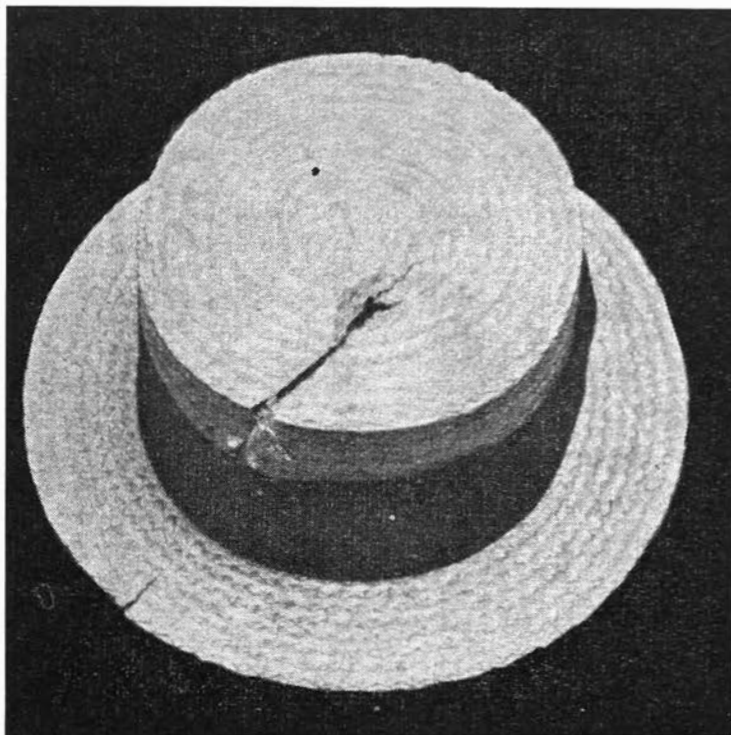
den 17 Februari 1881, schielijk verongelukt is, verpletterd door het kiezerskorps van
het Arrondissement Antwerpen, in den nog jeugdigen politieken ouderdom van
14 dagen, 6 uren, 20 minuten, 4 seconden, en 6 tertiën.

BEDIEND VAN 151 BUIZEN.

U Ed. wordt verzocht in den lijkdienst, welke zal plaats hebben op Vasten Avond Zondag, te middernacht.
Men vereenige zich in het KLOOSTER VAN SCHERREWEG achter den BOOM VAN DWINGELANDIJ.

DAT ZIJN ZOET CORPUS DANSE, OP DRAAIENDE TAFELS.

Gedrukt bij Kees Fokkentijn in de zaal ter Koepoortbrug.

M

Het korps der moedwillige en praatmakende wetsovertreders,
De leden der Gilde van den geslepen fantasiesabel,
De moedige vrouwenslagers,
De aanhangers van den Scherpe,
De woordverdraaiers van het Nieuwe Voorlooperken,
De kluchtspelers van het Morgendlicht,
melden U met innige droefheid het overlijden van hunnen diepbetreurden

MAJOOR KOP - AF

Ridder der Orde van den Groenen Napoleon

overleden op 13 Juni 1909, na eenen kortstondigen Sabelslag op eenen strooien hoed en begraven onder de algemeene afkeuring en de bespottig der deftige Antwerpse bevolking.

Na AL BERECHT te zijn geweest.

De plechtige kruisplanting zal plaats hebben op den volgenden wapendienst der Chaskens.

De generaal, verdediger van den sabelslager, Wil HAAR Tevens opluisteren met eene redevoering in zijn schoonste Fransch.

Al wat naar drogen SCHOL AARDT wordt verzocht wierookpotten mede te brengen, alsook groene chaskenszeep om negers wit te wasschen.

R I P

Men wordt verzocht noch sabels, noch strooiedoeden te laten afgeven.

Uitgever Ant. Opstraet.

Messieurs ZOETEKOEK, SENATEUR PUNCTUM, SMETJE SMEE,
T'SEPPE de Kwaadrecht et CORDEMAN.

Messieurs BRAS DE FER, DOMINO, KO, LAMPOLIE, BRUNVISCH, etc.
Madame MARIANNE et ses frères DAVID, BARTHON, POINCARRE, etc.
La famille BON VIVANTS et BANQUETEURS,

Ont la douleur de vous faire part de la perte cruelle de leur fille

Exposition Universelle de Gand

Née en Avril et décédée en Novembre 1913, après une longue et pénible
maladie et laissant un déficit de

4.000.000 Francs.

CONCITOYENS. Dans ces pénibles moments c'est une grande consolation
pour pères, oncles et neveux, d'apprendre que beaucoup d'entre vous, ont présenté
avec une bienveillance louable de combler le déficit en faisant doubler les impôts.

La famille leur en sera reconnaissant.

L'enterrement solennel (corps présent) à laquelle vous êtes priés d'assister,
aura lieu dans la grande salle phénoménale, (mastodonte) au palais des fêtes.

Le colonel Arlequin prononcera l'oraison funèbre dans laquelle il parlera
de sa maladie et les remèdes pour la guérir.

On verra qu'on n'a pas regardé aux frais pour le Sechiari, l'Imperial Choir,
Olympia et centaine d'autres sociétés à qu'ils ont payé frais de voyage et de séjour
pour ramener leur malheureuse fille à la santé.

Hélas, rien ne fut en état de chasser sa mélancolie pas même les nombreux
banquets et fêtes que ses parents donnaient pour ainsi dire chaque jour en son
honneur, et qui ont pris fin à leur regret.

ORDRE DU CORTÈGE.

On réunira dans la Vielle Flandre qu'elle a reçu comme cadeau pendant
sa vie.

En tête du cortège marcheront les musiciens Gantois qui exécuteront des
morceaux d'auteurs belges, cela selon les dernières volontés de notre chère défunte,
qui l'avait dédaigné pendant sa vie.

Suivront les propriétaires des hôtels Majestic, d'Angleterre, royal Casino,
Azalea et tout d'autres qui chanteront la misère.

Après les huissiers riant sous cape pour ne pas scandaliser le public.

Après les parents pansus (en grand deuil) et les entrepreneurs pour qui il
n'y avait pas eu d'adjudications, ainsi ceux qui ont travaillé pour des particuliers
et d'autres fournisseurs qui sifflent après leur argent en accompagnant la misère.

Les gardiens et les veilleurs suivront respectueusement dans leur uniforme
qu'il se sont payés, dans l'espoir qu'il leur sera remboursé.

Senegalais en blanc accompagnés de jeunes filles et escortés par les pompiers
fermeront le cortège.

Prière de n'envoyer ni fleurs ni couronnes mais des souscriptions pour
combler le déficit.

Editeur JEAN LE FEVRE, rue de la Vigne, 41, Gand.

Noch Bloemen Noch Kronen

1959   ---   1964

Gevallen door Hovaardij en Koppigheid

**DE BURGEMEESTER
VAN T' NAASTE WEKE**

Met de grootste onderscheiding in 1940 weggelopen naar Frankrijk met zijn schone auto, zijn geld en zijn Maerte en 'n matras boven op de auto, niettegenstaande burgerlijk gemobiliseerd en enig geneesheer op de gemeente.

Ridder in het beloven en het liegen
Afgedankt bij Koninklijk Besluit van 1 juni 1964

Zijn Schepen van Financies
Zijn Schepen van Openbare Werken

broeder van zijn schoonbroeder;
schoonbroeder van de Maerte;

Hij was de man met 25 % kennis van zaken op
gemeentelijk plan en 75 % Charlatan.

R. I. P.

ROT INTELLECTUELE POLITIEKER

Gelieve de Familie niet te volgen doch zie keerzijde

R. I. P.

Professor Dr Ch. MERTENS DE WILMARS
De heer L. VANDERMEULEN
Juffrouw G. PEETERS
Jongeheer G. DE COCK
De heren DELBEKE, DENEFFE, VAN HUNSEL
VAN OOSTERWIJCK, VANSINA
Mevrouw DECO, de heren J. BISSCHOPS, C. BUELENS,
R. COLPAERT, E. COMPERE, L. DE BIE, G. DEKEYZER,
Chr. DE LA KETHULLE DE RYHOVE, J. DE LEYN,
H. DE SCHAETZEN VAN BRIENEN, W. DREHMANS,
J. GOFFIN, J. HENDRICKX, W. LEMMENS, J. LUYCK-
FASSEEL, J. RATHE, A. RENARD, E. SCHELLEKENS,
J. TIELEMANS, P. VAN BOGAERT, J. VAN BRABANT,
J. VAN ESSCHE, P. VANHERBERGHEN, V. VAN ROMPUY,
A. VAN WALLE, F. VREYS, H. WEYTJENS
De gezusters DESCHEPPER en kinderen
De Ridder van het Gulden Vijgenblad
De familiën KIP & KWAK de la Poule tot Pool,
kinderen en kleinkinderen

zijn stiefvader
zijn voedstervader
zijn maagd
zijn jongeling
zijn ooms
zijn talrijke kinderen
zijn verkleefde verzorgsters
zijn trouwe wachters
zijn bereidwillige secretaresses

melden U met diepe droefheid, doch met kristelijke gelatenheid het smartelijk einde van hun teergeliefd

SEMIN ARIE

lid van het volmakingscentrum voor bedrijfsleiding der Katholieke Universiteit te Leuven; erelid van het Instituut voor toegepaste economische wetenschappen, het Instituut voor Economische Wetenschappen, de school voor Politieke en Sociale Wetenschappen, het Hoger Instituut van de Arbeid, het Instituut voor toegepaste psychologie, de speciale scholen van de Universiteit; beschermend lid van de Sint Ignatius-Handelshogeschool; membre d'honneur van het « Institut Supérieur et Consulaire » te Bergen. Vereerd met de blikken POT van de Orde van het Cenakel, Officier in de Wildstropersorde, lid van de godvruchtige verenigingen der parochie.

geboren in het Kasteel van Arenberg op 22 september 1960 en na een langdurige lijdensweg van vier weken, ontslapen in de Abdij van het Cenakel te Kortenberg op 28 april 1961. Versterkt door de Troostmiddelen onzer Moeder Overste en de directoriale Zegen « in articulo mortis » in extremis toegediend door Dr med. Mertens.

De plechtige uitvaart, waarop Ued. met uw echtgenote wordt uitgenodigd, zal plaats hebben te Leuven op vrijdag 5 mei 1961, te 9.15 uur in het Philosophisch Instituut der Paters Jezuïeten te Heverlee en gevolgd worden door een banket in het kasteel van Arenberg.

De Vigiliën worden gezongen op vrijdag 28 april 1961 te 15 uur.

WEES ZIJN VORMING INDACHTIG IN UW LATER LEVEN.

NOCH BLOEMEN, NOCH KRANSEN
(noch snot, noch slinger)

O Jerum, jerum, jerum, o quæ mutatio rerum...
(Psalm 118, Studentencodex.)

Met diepe droefheid en innige vreugde wordt u gemeld dat het Staat, School en Gezin behaagd heeft tot zich te roepen de ziel en het lichaam van hun onderdanige dienares :

Barones Reto de Rica van Blokkegem d'Examens

geboren te Aalst op 15 september 1951 en er overleden in de verschrikkelijkste pijnen op 25 juli, 1957.

Aanmoedigend lid van Payottenland en andere godvruchtige gemeenschappen.

Voorzitter van de « Vereniging voor Filosofie en Huishoudkunde, n. v. zonder winstgevend doel. »

Mw Wwe ROUGE-MOULIN,	haar eerbiedwaardige moeder;	
Dr KUIF VAN KLASSICUM,	haar beklagenswaardige echtgenoot;	
Juffr. GERMAINE DU PETIT-POUCET	haar letterkundige accountant;	
De Heer FRANÇOIS VAN CAMARTIEN,	haar intieme schaakspelvriend;	
Juffr. FERNANDOS EL BERNABOS	haar sergeant in het vrouwelijke leger;	
Zijne Excel. BONAPARTE DE L'ORIENT,	haar secretaris;	
Miss KABAS-OF KNICKX,	haar dame-hoffelijkheid;	
Ir en Mw PANNEKOEK, kinderen en kleinkinderen,	haar oudste dochter;	
Juffr. RACHEL VAN BETHLEHEM,	haar jongste kind;	
Eerw. Zuster Trapistin PELAGIA-ZOË,	haar werkster van het elfde uur;	
(in de wereld Juff. H. DENTISTE-DE-PARNASSE,)		
Baron en Barones BORREKENS D'APPELTER,	haar broer en schoonzuster;	
Ir en Mw KAMILLE- OF LONDON,	haar diplomaten voor persoonlijke betrekkingen;	
Juffr. DE L'HISTOIRE,	haar makelaarster in koffie;	
Juffr. JOHANNA VAN SERSKAMP,	}	haar verpleegsters;
Wwe DU LOUP-D'ALOST,		
Mw DE BRUL-VAN BLAF,		haar privé-archeoloog;
Meester en Mw VAN HELGEREN-DE NINOVE,		haar advocaten voor huwelijksaangelegenheden;
Mr en Mw DE TRAISSÉ-VAN ACHTEREN,		haar kok en huishoudster;
Juffr. CHRISTINA VAN ERP,		haar openbare aanklager;
Juffr. K. VAN GROENGEZICHT,		haar griffier;

Het H. Oliesel werd toegediend door Mgr Cyper-Diaan bijgestaan door de vicaris generaal, kanunnik Ph. Grijsbergs, haar geestelijke leiders.

Het officie van de levenden zal gecelebreerd worden op donderdag 27 juni 1957 te Mont-St-Gerard met namiddagnis en avondwake, opgeluisterd door de Scala Van Milaan.

30 Gregoriaanse missen zullen opgedragen worden in de privé-kerk van haar buitengoed te Kortenberg.

Bidt voor haar gewetensrust, zij heeft het nodig.

Bloemen, noch kransen.
Tranen, noch zakdoeken.

Requiem eternam, dona eis, Mater Aline.

GEGROET, O VRIJHEID,

ONZE ENIGE HOOP !

Het heeft Z. E. Heer Directeur behaagd tot zich te roepen en naar zijn haardstede terug te sturen, na zes jaar trouwe dienst, een erelid van het St.-Jozefs-college, zijn trouwe dienaar :

RETORICA

Uitgediend collegiaan van de klas 1961. - Gedecoreerd met de orde van Pb en Zn.
Drager van de bijzondere onderscheiding van de « Corbusiaanse modulator ».
Voorzitter van de vennootschap « kunst verezelt ».
Eremaarschalk van de divisie B.B. (blijven blokken).
Vereerd met de achtbare titel « Kalos kaktos ».

Dit melden U met overgrote blijdschap, doch met studentikoze afgunst :

Rex en regina Oïdipoes-Iokaste, heersers der Thebanen en kinders keelgat en versie.
Mijnheer en Mevrouw Titus Livius, Amateia, kinders en eventuele kleinkinders.
Mijnheer en Mevrouw Caesar, Marie Xenofoon en bastaardzoon Emile Verhaeren.
Mijnheer en Mevrouw Goote Niewa, kinders Lussac en Ampère en kleinkinders
cosinus en sinus.

Vrijgezel Thier en zoon Philippe Egalité.

Personeel van N.V. Masker - Ite Missa est, Domme stieken en zusters zonder zon.

De gelukkige verrezene werd met de boekentas aangeboren op 1 september 1955 in de schoot van het moederlijk college. Na zes jaar dwangarbeid en onnoemelijk lijden verlaat hij met onuitsprekelijke vreugde zijn ongelukkige collega's, voorzien van alle straffen en voorrechten van eeuwigdurend verlof. Zijn afscheid van het college zal plaats hebben onder de grote toeloop der bedroefde studenten.

Het stoffelijk overschot zal bijgezet worden in de wijnkelder van het St.-Jozefs-college te Izegem. De muzieken die aan de lijkstoet zullen deelnemen zullen de gewone doodsmarchen vervangen door « Cha, Cha, Cha, Swing en Boegi woegi », en het hartontroerend lied, « Leuven, dag en nacht denk ik aan u » en vooral het afscheidslied « Adieu we zijn het college beu ».

Het lichaam zal « nat en welgevuld » dezelfde dag aankomen in de Mandelmeetsen te Izegem alwaar zijn familieleden het met open armen zullen ontvangen. De 30 gregoriaanse missen zullen gelezen worden in alle herbergen waar de verrezene, zijn cafévaart doende, zal voorbijkomen.

NOCH BLOEMEN NOCH KRONEN –

ALLEEN HARTVERSTERKENDE DRANKEN

BIERBONS TE VERKRIJGEN AAN DE OFFERANDE

Gricks Recht In Putje

Rue de la grammaire, 328, Izegem.

« Pour ceux qui vivent encore, boire jusqu'à la mort. »

« Labor coronat opus,
Kust de billen van Judocus ».

M

Examens, punten, allemaal flauwe kul,
Kom giet ze nog maar ene keer vul.

De bezorgde familie :

meldt U, met spijt in de keel en de krop in het hart, met diep leed en grote ontroering, na een langdurige en pijnlijke marteling, het afsterven van hun zoetgevooisde kwelgeest.

Sir Economische Eerste 1961-1962

Geboren tijdens een eerste « Te Deum », op 1 september 1959, en gestorven, na een laatste examenfoltering, op maandag 18 juni 1962, ten gevolge van kankerbotziekte en afbrokkeling van zijn teer hart door uitstraling van protonen, helionen, neutronen enz. naar het zwakke geslacht. (hij viel en bleef liggen).

Actief lid van het godvruchtig genootschap ter bestrijding van blote knieën en korte rokken. — Voorstander van het D.D.T. (doet dat thuis). — Gepensionneerd initiatiefnemer van de sporttak : Babbelen en Breien. — Animator van de B.B.C. (belgium baby club). — Stichtend lid van de academie der letteren, afdeling W.C. literatuur. — Ontwerper van feilloos werkende ritssluitingen. — Rustend lid van BHAF.

De begrafenisplechtigheid en bijzetting in de familiale wijnkelder ging door, in alle luidruchtigheid, tussen pint en sigaar, in « De Rode Hoed », Klein Turkije, 4, Gent, onder het motto :

« Ein Kuss ohne Barbe, ist eine Suppe ohne Salt »

Wees hem indachtig in uwe
gebeden en verwensingen.

R. I. P.

Noch potten, noch pannen,
doch volle bierkannen.
Dorst is onze leuze.

SLAGWOORD : Doe vandaag niet wat ge morgen door een ander kunt laten doen.

Het heeft de Heer behaagd tot zich te roepen
de trouwe zielen van zijn vrome zwoegers van

DE RETORICA 1962

Geboren te Oudenaarde in het vermaarde atheneumbouw, langs de zoetgevooisde Scheldewateren.

Na vele jaren bezinning en wijs beleid werd op het einde van de vierdes een grondige rassendiscriminatie doorgevoerd : Economisten-Wetenschapsmensen, Latijnen en Grieken.

Spoedig echter openbaarde zich de zucht naar bevrijding toen de turnzaal en andere ongezonde plaatsen met voetzoekers werden gebombardeerd.

Na ondertekening van het vredesverdrag tussen oversten ...hm...hm... en onderdanen ontsliepen deze laatsten godvruchtig in het Hof Van Vlaanderen op donderdag 28 juni 1962 in alle stilte en droogte...

Noch bloemen, noch kransen
noch tranen, noch kronen

Slechts zingen en dansen
met Oudenaardse schonen.

(drie dagen hoofdpijn)

Van Prefecten, studiemeesters en -essen

Van proffen en « interessante » lessen

Van examens, schriftelijke dinges

Huistaken en ver(re)-handelingen

Verlos ons Heer (300 dagen afgang)

Hun laatste woorden waren :

Heer, vergeef het hun

Want ze weten niet wat ze doen

L O F R E D E

De afgestorvenen waren vol goedheid en vindingrijkheid in het vervullen van hun zware plicht : het pesten van miesters en andere dierbaren.

Ze waren steeds te vinden in W.C.'s en andere veilige plaatsen waar ze zich konden verschansen achter een ...rookgordijn om af te schrijven.

Ze waren steeds zeer actief om op reis te gaan (vooral na hun thuiskomst).

Ook in het theater lieten ze zich niet onbetuigd, doch kenden geen onderscheid tussen pauze en einde...

Op ondervragingen en examens keken zij steeds of hun collega geen fouten schreef en bij twijfeling vergeleken zij met hun handboeken.

Hiermede wordt U vriendelijk uitgenodigd tot de plechtige begrafenisdienst op DONDERDAG 28 JUNI OM 16 H 30 STIPT in het HOF VAN VLAANDEREN, Grote Markt, OUDENAARDE.

De plechtige psalmen zullen in moderne stijl gezongen worden na het eetmaal. De plechtige nadienst zal plaats vinden tijdens de bierfeesten. Er moet rekening gehouden worden met een eventuele verrijzenis.

Elle a vécu Myrto la jeune Tarentine.

O vraiment marâtre nature
Puisqu'une telle fleur ne dure

IN MEMORIAM

MONSIEUR

Jean-Baptiste Langheduur.

Possesseur de deux fauteuils et d'une chaise
et de diverses sellettes à l'académie Française

Fils spirituel de Socrate et de Diogène
Il naquit et fut éduqué sans force et sans peine
Ayant la France, douce et sainte, comme très belle Marraine
Et comme Parrain le très sage et docte Verlaine

Ceci vous annoncent d'une profonde tristesse :

M. Leon DE GRELLE, son fils adoptif,
M. Georges SAND, sa sœur,
M. Victor HUGO
M. LAMARTINE
M. François de MALHERBE, ses frères,
Les familles VERLAINE, VOLTAIRE, CHATEAUBRIAND, VILLON
et MONTAIGNE.

RÉUNION A LA MORTUAIRE, RUE SAVANNE 33, GAND.

Nous recommandons son âme dans vos prières.

Ni fleurs, ni couronnes

Zuipen is zonde
Drinken is een gebed
Laat ons bidden.

't Heeft belgiksken behaagd tot zich te roepen

DEN BIERWINKEL

VAN JONKVROUWE

Maria, Rozalie, Magdalena

VAN HOUDENHOVE

in de wereld genaamd MADELEINE « tout court »

Aanschouwde het levenslicht de 1 juli 1707 te Herzele en gaf de geest aldaar den 30e oogst, gesterkt door de genademiddelen van onze moeder Brouwerij DE RIJCK.

Dit melden u met diepe droefheid (zeuven meter zeuven en zeuventig... en meer) en met noodgedwongen wilsonderwerping

Eerwaarde Heer De Lange: « Eerst » Mis » en dan nog « misser »

Galle Marc: « Zouden we niet... eentje! niet meer! »

Van Herreweghe Raf: « Voor honderd moet ge niet hebben... Godver... »

Coppens Rob: « Ik weet nog een schoon caféken! »

De Lange Herman: « Nu al naar huis!!! ...allee jonk »

De Savoye Albert: « Bert? »... ..« Jaaa's »

Coppens Marc: « Allée kleine, ge hebt schone kaarten »

De Lange Gerard: « Herzele is geen Leuven... maar trekt er toch op »

Van Steerthem Fred: ... zonder portefeuille !!!!

De Borle Jean-Pierre: « Waar zijn mijn sleutels »

De Borle Jean-Marie: Specialist in vuile moppen

Coppens Lutgarde: « Niet te laat he!!! » « ... »

De Lange Cecilia: « Hoe later hoe liever »

Coppens Simonne: « Jongens we zijn weg hé »

De Lange Madelaine: « Ons moeder zal kijken » (algemene regel).

Voor mij een stuk chokolade.

Van Imschoot Margriet: Uffrasie van Boemelen.

Meersman Rosan: « Julien, voor mij Whisky pur ».

De natte ziele dienst, gevolgd door de plechtige afbraak zal opgedragen worden door Eerwaarde Heer De Lange met algemene assistentie op zaterdag 29 - 30 oogst 1964.

Vergadering ten sterfluize te 20 uur.

Noch Bloemen, Noch Kransen... Maar veel Dorst!!!

Uit : Snoeck's Grote Almanak 1950. Blz. 132.

Als de Doodsklok luidt ...

in de sport.

Het gebeurde in het verlopen seizoen dat de Aalsterse Eendracht gedurende weken en weken in het sukkelstraatje slenterde. De pretmakers — die zich te Aalst niet laten zoeken — namen het alras aan de vrolijke kant op, staken de koppen bij mekaar en verspreidden 'n paar dagen later zomaar 10.000 potsierlijke rouwbrieven in de gelederen van « wit-zwart ».

Hier dan de originele tekst van het spotschrift, dat waard is uit de vergetelheid te worden gered.

Mevr. Nikodemus Eendracht, geboren Nette la Douce;
Mijnheer en Mevrouw Pros De Kieper-Buksken en hun kinderen Karel, Norbert, Jef, Leon, Binnekens, Flip en Bauman;
Mejuffer Clara Volharden en Pelagie Adelaars, zijne zusters;
Mijnheer Bestuur, Raadgever, Leidsman en Zageman, zijne broeders;

Mijnheer Marinus Cognac, Citroen en Massage, zijne neven;

Mijnheer Dierk Maertens, De Reuzen, Majoor Cats, Pompierkorps, zijn achterneven;

Mijnheer Supporters, Pronostiekers en andere Uilen, zijne trouwe vrienden, melden U met grote droefheid het overlijden van hun teergeliefde club, echtgenoot, vader, broeder, oom, grootoom en vriend

Nikodemus Eendracht Alost

gewezen excellencespeler in de Koninklijke Belgische Voetbalbond,

Kommandeur in de orde der Achternuitkrabbers,

Officier in de orde van Zonder Moed,

Drager van het ereteken der Rode Lantaarn,

Bestuurslid van de bond Het Putje in.

Gesneuveld op Onnozele Kinderdag op het veld van eer der zotten te Geel.

NOCH BLOEMEN NOCH KRANSEN.

R.AP I.N P.ROMOTIE

« Waar sport en geld gaan gepaard
Heeft roem en eer steeds gefaald ».

Mevrouw Sp. C. Anderlecht die, door onrust voor haar echtgenoot, den titel verloor.

Mijnheer en Mevrouw R.R.C. Gand - Anderlecht.

De Heren De Bels, Tierens, Leukemans, enz.

De Heer S. C. Anderlecht en Zonen Erroelen V. en P., Figeys, Mertens en Wyns.

De Heer Verslot Ed., Winnaar van de Gentse Derby, en Lid van « Als 't er maar van komt ».

De Heer Moustache, Coiffeur, Lantaarnafgever en terugnemer, Gepensionneerd Engels Militair Coloniaal.

De familiën S.C. Anderlecht, R.R.C. Gand, Verslot, Moustache, supporters en fanatiekers, melden U met droefheid het afsterven van hun teergeliefde ratten, door gebrek aan punten,

MIJNHEER

ROYAL RACING CLUB DE GAND

Echtgenoot van S.C. ANDERLECHT.

Geboren te Gentbrugge, seizoen '51-'52, en zachtjes ontslapen in de armen van Royal Antwerp F.C. op 10 Mei 1953.

Gewezen Ere-Divisie

Kommandant in de orde der achteruitkrabbers

Officier in de orde « Te veel moed en te weinig kunnen »

Drager van het ereteken « Het putje in »

Oververmoeid door het winnen der Gentse Derby, was de moed geknakt en niettegenstaande de beste zorgen van haar zusterclub A.R.A. La Gantoise, welke de nodige punten van Beringen, Daring, Sp. Charleroi en Antwerp ontnam, kon de noodlijdende niet meer herstellen.

Plechtige Lijkdienst in Café « KLEIN BRUSSEL », liefst alle dagen.

Ieder Gantoise-supporter kan gratis een pot bekomen.

De Dames-Missen zullen gelezen worden in Café « KLEIN BRUSSEL »,
chez VERSLOT.

Vergadering ten sterfhuize, Terr. R.R.C. Gand, maar liefst

« chez VERSLOT ».

De dertigdaagse Missen zullen gelezen worden in Café « KLEIN BRUSSEL »
chez VERSLOT.

Gedenk zijn ziel in Uwe gebeden, en verdrink Uw verdriet zoveel mogelijk
in Café « KLEIN BRUSSEL » — **chez VERSLOT.**

RADICAAL IN PUT

•BLIJF OP UW LIJN EN GEEF AAN IEDER 'T ZIJN!•

Het heeft de Heer behaagd tot zich te roepen, de ziel van zijn trouwe dienaar.

MIJNHEER

HENDRICUS VAN LOOY

Invalide der Ronde van Frankrijk 1963
Oud-leerling van het Instituut Van Sternbergen
Bureelhoofd van de N.V. Driessens-Geldwolf
Uitvinder van «De Keizerszetels» en «Wie doet niets»
Groot-Kapitalist en Zweetopkoper

geboren buiten zijn wil te Grobbendonk, en schielijk overhoop gereden te Ronse,
aldaar gesterkt met de H. Olie.

Dit melden U met gevoelens van smart en plezier:

De Jongheer Benoni BEHEYDT, zijn erfgenaam,
De Heer en Mevrouw Pino CERAMI, die hem Frans en andere zwans leerden,
De Heer Jef PLANCKAERT, zijn betaald trekpaard,
De Heer Manten DE SMET, zijn zweetleverancier,
De Heer Gilbert DE SMET, zijn mislukte spurtaantrekker,
De Heer en Mevrouw Louis PROOST, zijn stiefbroeder, zoon van een Solo-vader,
De Heer Frans AERENHOOTS, zonder betrekking, bewerkte vroeger zijn land,
De Heer en Mevrouw Slaper Lomme DRIESEENS, zijn geldteller en chef-profiteur.

De lijkdienst zal opgedragen worden door E.P. Noël Foré. Het «Treurniet, maar verheug U in de Heer» zal gezongen worden door Willy Vannitsen en Frans Meickenbeeck. Tijdens de laatste tocht zal treurmuziek gespeeld worden door «De Nayervrienden» uit Brussel, de B.B.-Harmonie uit De Pinte en door «Hard en vol» uit Herenthals. De koorknepen uit Herenthals «De Uitfluiters», dienst doende op criteriums, laten zich verontschuldigen.

Vergadering aan het sterfhuis, «Villa Nini» te Herenthals.

WEES ZIJN NINI INDACHTIG EN BID EEN VADERONS

GEEN BLOEMEN, GEEN KRONEN.

Overhooprijdersfirma Rik I

Drukkerij Jos. Wouters

De figuratieve kunst heeft de droeve plicht U mede te delen, dat na een langdurige, besmettelijke ziekte is overleden

Het Non-Figuratieve Verven

De aflijvige was ridder in de Orde van Volslagen Onkunde, groot-officier in de Orde van Elkaar Tegensprekende Theorieën, ere-voorzitter van de Bond van Volksbedrog enz. enz.

Onze oprechte dank gaat uit naar zekere artsen van pers, radio en televisie, die sinds jaren de patiënt met de tederste zorgen hebben omringd en zich hebben afgesloofd om de zieltogende met de meest gedurfde propagandistische experimenten in leven te houden en de angstige familie van speculerende kunstkopers nog enige hoop te schenken. Zelfs de verklaring van een befaamd geneesheer op dit terrein, dat de toekomst aan de aflijvige behoorde en dat de figuratieve kunst nog slechts een amusement voor zondagsschilders kon zijn, heeft niet mogen baten. Daarentegen kunnen verklaringen als van een bejaarde Parijse kunsthandelaar « Je suis heureux de voir crever l'art abstrait avant ma mort » onze diepe smart slechts vergroten.

Noch bloemen, noch kronen.

Gaarne geld, om de speculatieve verliezen op te vangen.

Namens de familie van
figuratieve kunstenaars

JEF WAUTERS

« La baisse de la bourse de New York décide les possesseurs d'abstrait à faire de l'argent avec leurs « Manessier, Poliakoff, Soulages, Bissière, Hartung, Singier, Viera da Silva. »
Figaro Littéraire

« L'abstrait risque-t-il de devenir un mauvais placement? Partout où se négocie la peinture moderne, à Londres, à Zurich, à New York, les marchands voient défiler des collectionneurs, souvent leurs clients, qui veulent vendre, vendre, à n'importe quel prix. Une rumeur terrifiante se transmet de bouche à oreille dans le petit monde des amateurs de peinture d'avant-garde: les cours de l'art abstrait s'effondrent... »
Paris-Match

« De alarmkreten komen van overal. Bij Sotheby in Londen bleven op een veiling de beroemdste abstracte namen onverkocht; in New York hetzelfde spel. Particuliere verzamelaars trachten hun te haastig ingekochte voorraad op te ruimen voor de bodem uit de markt valt. De grote windhandel in verfvlekken is voorbij. »

De Post

R. I. P.

Bij het ingaan der Lente ten jare 1961 overleed na een kortstondig bovenaards bestaan in zijn landgoed te Denderleeuw ten huize ROSIA, Kasteelstraat de 60 cm diep betreunde Heer

Koper, Papieros, Van Loodrechtmantel tot Jute-vlecht

Geboren te Charleroi, Kabelrolstraat nr 4117 BS.

Vereremerkt met het Grootlint van de Amiantorde. Eredeken van de Paraffine club in de ouderdom van 3 x 6 2 m/m

Dit melden U met grote gelatenheid

De Heer en Mvr Paal en kinderen Paal 3 tot Paal 12 en kleinkinderen Steunplanken

De familie Loodrecht en kinderen 'n beetje rechts en 'n beetje links

Hunne hoogheden Lamphouder, bevestiging V.F. van Glazegem en Lampion 300

De familie Dekpan

De familie Ein-Stein en grote en kleine afstammelingen en Nog-Steinen en consoorten

De familie Beton en kinderen Zand-Keien-Cement en water zijn Neven

De familie Spamans-Van Schoppegem Piecharé

De Suportersclub der Zoeloe's

De Heer en Mvr Eternitbuis en hun 3 m. lange afstammelingen zijn bloedverwanten

De familie Drukknop en kinderen Deurluidspreker, Electrisch Slot, Belkontakt

De familie Slappie - Klei - Kluittegem - Van Steenput

De Heer Yzerdraad, Galvanisestraat nr 12

De familie Bakeliet en kinderen Einddoos en Gardylood zijn aanverwanten

Dit waren zijn laatste woorden «Hoeveel mag er op de spade om de steel te breken?... 'k Geef het toe Paardewerk...»

De grond weze zijn lang lijf genadig.

De teraardebestelling had plaats in de intimiteit van de Zoeloe-bar in aanwezigheid van de Barak of Stampi-ploeg

De Vigiliën werden gedronken in 't kelderken

De NAMISSEN worden gedaan in de 30 KAPELLEKENS van de 7 deugden, vanaf 't EILAND tot LIEDEKERKE-STATION

NOG PILS

NOG DAB

Ter zijner nagedacht zal een Ere-Komiteit opgericht worden onder Voorzittersschap van de HH. Zoeloe-Rik en Zoeloe-Raf

GEWONE LEDEN 1 TOURNÉE

ERE - LEDEN 1 BAK

Alleen Lidkaarten van Hoge Gisting worden als geldig aangenomen.

KONINKLIJKE BOND DER OOSTVLAAMSE VOLKSKUNDIGEN.

Vereniging zonder winstoogmerk

De Bond ondersteunt het Museum voor Volkskunde, geeft sedert 1926 Oostvlaamse Zanten uit, afzonderlijke Bijdragen en sedert 1957 Mededelingen van de Dienst voor Volkskundige Opzoekingen.

Samen met de Museumkommissie richt hij kosteloze openbare voordrachten, tentoonstellingen en manifestaties in, alsook de tweejaarlijkse wedstrijden van het Alfons De Cock-fonds.

Samen met de Kommissie voor Kulturele Aangelegenheden van het Provinciaal Bestuur richt hij insgelijks «Enquêtes» over volkskundige verschijnselen van de provincie Oost-Vlaanderen in.

De bibliotheek en het archief van de Bond en van het Museum voor Volkskunde berusten in de zetel, Kraanlei 41, Gent.

Een lid van de Bond werkt mede aan de verrijking van het Museum door de studie van de volkskunde in 't algemeen en van het Oostvlaams Volksleven in het bijzonder, ten eigen bate en in dienst van de volksopvoeding. Museum, tentoonstellingen, poppenspel en feesten zijn gratis toegankelijk op vertoon van de lidkaart.

Bestuur van de Bond : Ere-voorzitters : Prof. Em. Dr. P. de Keyser en F. Van Es. Voorzitter : Lic. R. van der Linden. Ondervoorzitters : J. Pieters en Pr. Luyckx. Sekretaris : M. Broeckhove. Penningmeester : R. Depoorter. Archivaris : M. Van Wesemael. Bibliotekaris : Dr. R. Haeseryn. Leden : Lic. H. Arens, J. Boes, Lic. M. Daem, G. Hebbelijck, Lic. L. Hoste, Dr. Nowé, Fr. Van Bost, R. Vankenhove, G. Van Peteghem, G. Weze.

Dienst voor Volkskundige Opzoekingen : M. Broeckhove, Lic. M. Daem, Prof. Em. Dr. P. de Keyser, J. Pieters, Lic. R. van der Linden, F. Van Es en M. Van Wesemael.

Feestkomitee : onder voorzitterschap van de H. R. Vankenhove, bestaat uit het bestuur van de Bond, met toevoeging van de heren Robert Van Belle en André Verbeke.

HET MUSEUM VOOR VOLKSKUNDE.

Het Museum voor Volkskunde, gesticht door de Bond der Oostvlaamse Volkskundigen in 1927, in het voormalig Museum voor Oudheden, Lange Steenstraat 14, is in 1962 overgebracht naar het Kinderen Alijns-hospitaal, Kraanlei 41, Gent.

De stad Gent heeft het Museum voor Volkskunde overgenomen, bij besluit van 27 september 1931 en plaatste het onder het toezicht van een kommissie met vertegenwoordigers van het Stadsbestuur en de Bond.

Deze kommissie bestaat uit : ere-voorzitter Prof. em. Dr. P. de Keyser. Voorzitter : R. Vankenhove. Sekretaris : M. Broeckhove. Penningmeester : G. Hebbelijck. Leden zijn de bestuursleden van de Bond en de afgevaardigden van de Stad. Konservator : Lic. L. Hoste.

Doel van de kommissie : Verzamelen, inventariseren en uitstellen van alle stoffelijke getuigen van het vr gere en huidige volksleven. De voorwerpen, dokumenten en inlichtingen betreffende het volksleven hebben betrekking op de woning, de huishoudelijke inrichting, de voeding, de volkskleding, de vervoermiddelen, de verlichting, het straat- en marktlevens, de volkstypen, de familietradities en -gebruiken, de ambachten met de werktuigen, de volksfeesten en -spelen en andere ontspanningen, het volksgeloof, het sociale leven, de volkskennis en volksgeneeskunde, de volksletterkunde en de volkskunst.

Aankoopkommissie : M. Broeckhove, Lic. L. Hoste, Prof. em. Dr. P. de Keyser, Lic. R. van der Linden, R. Vankenhove, M. Van Wesemael.

De museumkommissie houdt zich zeer aanbevolen voor afstand of schenking, zelfs in bruikleen, van voorwerpen en dokumenten. Ze koopt ook voorwerpen en laat die afhalen aan huis. Verzoek te schrijven aan de konservator : L. Hoste, Rooigemlaan 46, Gent. Tel. 26.28.74, of de sekretaris der kommissie : M. Broeckhove, Oscar de Gruyterstr. 38, Gent. Men kan zich ook rechtstreeks naar het Museum wenden : Kraanlei 41, Gent. Tel. 23.13.36.

De V.Z.W.

NOORDSTARFONDS

**steunt bestendig
het kulturele leven in
Vlaanderen.**

**NOORDSTARFONDS is de
kulturele stichting van de
Vlaamse verzekeringsmaatschappij**

DE NOORDSTAR EN BOERHAAVE

Groot-Brittanniëlaan 47, Gent